

NACRT



**STRATEŠKI PROGRAM
GOSPODARSKOG RAZVOJA
OPĆINE PUŠĆA
2007 – 2012**

OPĆINA PUŠĆA



Pušća, prosinac, 2007.

UVODNA RIJEČ NAČELNICE



Općina Pušća je pitoma ruralna općina smještena na važnim prometnim koridorima. Suvremena infrastruktura, razvijena obiteljska poljoprivredna gospodarstva, te poljoprivredne djelatnosti bazirane na ekološkoj proizvodnji doprinose specifičnoj turističkoj ponudi ovoga kraja, čiji temelj čine iznimni prirodni resursi, kao i bogata kulturna baština. Pušća je ekološki osviještena općina s razvijenim civilnim sektorom..

Ovim riječima definirana je vizija Općine Pušća kao područja budućeg gospodarskog razvoja za razdoblje od 2007 – 2012. godine.

Strateški program gospodarskog razvoja predstavlja dokument razvojnog karaktera koji će na transparentan način pokazati ono što radimo, čemu težimo i koje su naše namjere, te će na taj način omogućiti svim dijelovima društva da potiču inicijative, i sudjeluju u daljnjem razvoju društva kao cjeline. Ono što je isto tako bitno za napomenuti je da, Strateški program gospodarskog razvoja predstavlja dinamički dokument, nikako statički, što znači da će se tijekom planiranog vremena provedbe ažurirati, preispitivati njegova vjerodostojnost sukladno budućim potrebama i razvojnim procesima koji će se u dogledno vrijeme odvijati.

Ovaj dokument napravljen je prema suvremenoj europskoj metodologiji, te kao takav poslužiti će kao podloga budućim razvojnim projektima koji su definirani ovim Programom. U realizaciji istih, očekujem aktivno uključivanje svih lokalnih čimbenika, posebice građanskih udruga i inicijativa koje svoje aktivnosti mogu pronaći upravo u definiranim razvojnim pravcima ovog dokumenta.

Na samom kraju, želim istaknuti da ovaj Strateški program gospodarskog razvoja predstavlja okosnicu dosadašnjih stremljenja Općine Pušća u gospodarskim pravcima, te poticanja snažnijeg povezivanja svih dionika kako bi područje naše Općine učinili što ljepšim, uspješnijim te privlačnijim za život svih stanovnika.

**Načelnica Općine
Anđela Cirkveni**

SADRŽAJ

	<i>Uvodna riječ načelnice Općine Pušća</i>	<i>2</i>
<i>1.</i>	<i>Sažetak</i>	<i>4</i>
<i>2.</i>	<i>Osvrt na Županijski Operativni Program</i>	<i>5</i>
<i>2.1.</i>	<i>Gospodarstvo</i>	<i>5</i>
<i>2.2.</i>	<i>Poljoprivreda</i>	<i>6</i>
<i>2.3.</i>	<i>Turizam</i>	<i>6</i>
<i>2.4.</i>	<i>Civilni sektor</i>	<i>7</i>
<i>2.5.</i>	<i>Nezaposlenost</i>	<i>7</i>
<i>2.6.</i>	<i>Infrastruktura</i>	<i>7</i>
<i>3.</i>	<i>Potencijalni izvori financiranja</i>	<i>8</i>
<i>3.1.</i>	<i>Predpristupni programi</i>	<i>8</i>
<i>3.1.1.</i>	<i>IPA</i>	<i>8</i>
<i>3.1.2.</i>	<i>SAPARD</i>	<i>11</i>
<i>3.2.</i>	<i>Poticajne mjere županije i resornih ministarstava</i>	<i>11</i>
<i>4.</i>	<i>Metodologija primjene</i>	<i>13</i>
<i>4.1.</i>	<i>Proces strateškog planiranja</i>	<i>13</i>
<i>5.</i>	<i>Vizija Općine Pušća</i>	<i>14</i>
<i>6.</i>	<i>SWOT analiza</i>	<i>15</i>
<i>7.</i>	<i>Strateška i kritična pitanja</i>	<i>20</i>
<i>8.</i>	<i>Preporučene intervencije (projekti) potpore kritičnim pitanjima</i>	<i>21</i>
<i>9.</i>	<i>Provedba Strateškog programa</i>	<i>40</i>
<i>10.</i>	<i>Zaključak</i>	<i>42</i>
<i>11.</i>	<i>Prilozi;</i>	
	<i>Prilog 1; Analiza stanja</i>	<i>43</i>
	<i>Prilog 2; Alati korišteni u procesu izrade programa</i>	<i>57</i>

1. SAŽETAK

Strateški program gospodarskog razvoja Općine Pušća izradila je «SINTAGMA» konzultantska kuća, s dugogodišnjim iskustvom u izradi razvojnih dokumenata za jedinice lokalne samouprave na cijelom području Republike Hrvatske.

Sadržaj istraživanja obuhvatio je analizu relevantnih fizičkih i financijskih podataka, te institucionalnih uvjeta prošlog i budućeg razdoblja. Pri tome se vodila briga o tome da korišteni podaci i informacije omoguće razradu izvedbeno usmjerenog sadržaja kojim se kvantitativno i kvalitativno, teoretski konzistentno, a iskustveno provjerljivo:

- Ocijeni dosadašnji razvoj i sadašnje stanje
- Provjere mogućnosti i ograničenja u razvoju
- Identificiraju razvojni ciljevi
- Projiciraju dostižni i racionalnim očekivanjima sukladni razvojni učinci
- Predlože institucionalne i razvojne promjene.

Općina Pušća nalazi se u izazovnom razdoblju. U njemu je naglasak na novoj kvaliteti razvoja i prerastanja Općine u gospodarsko središte ovog dijela regije. S vizijom Općina Pušća ističu se njegove posebnosti i utvrđuje razvojna strategija u sustavu europskih mjerila za razvoj.

Općina Pušća se, u bližoj budućnosti, sagledava kao područje dinamičkog gospodarstva koje opravdava njegove razvojne ambicije. U tome će Općina voditi kontinuiranu brigu o strukturnim prilagodbama povećanja učinkovitosti upravljanja općinskim funkcijama, stvarati će dinamično okruženje za razvoj turizma i poljoprivrednih djelatnosti, te ustrajati na jačanju svoje konkurentnosti sukladne visokim kriterijima razvoja europskih područja.

Održivi razvoj Općine Pušća sagledava se u sklopu Strategije razvoja Hrvatske. U tome pogledu razvojno usmjerenje razumijeva se kao društveni konsenzus o opredjeljenjima u sklopu dugoročno usmjerenih aktivnosti na crti formiranja ponude Općine.

Razvoj Općine Pušća u razdoblju od 2007. – 2012. godine predstavlja jednu etapu puta, obilježenom identificiranim razvojnim programima i pojedinačnim projektima, komplementarnim po sadržaju i izvodljivim u zadanom srednjoročnom razdoblju.

2. OSVRT NA REGIONALNI ŽUPANIJSKI OPERATIVNI PROGRAM

Strateški program gospodarskog razvoja Općine Pušća predstavlja lokalni razvojni dokument koji će svojim predloženim smjernicama razvoja biti usklađen s razvojnim smjernicama kako regionalnog Županijskog razvojnog programa, tako i nacionalne Strategije razvoja Republike Hrvatske.

2.1. Gospodarstvo

Prema paritetu kupovne moći (BDP) Zagrebačka županija pripada većoj skupini županija koje su ispod nacionalnog prosjeka. Međutim, Zagrebačka županija je istovremeno i vodeća u Hrvatskoj po nizu gospodarskih pokazatelja; broju tvrtki i poduzetnika koji posluju s dobiti; kontinuiranom stopom gospodarskog rasta; broju poduzetnika koji su se održali nakon 3 godine; broju obrta; broju poduzetnika među vodećih 400 u Hrvatskoj; ostvarenim prihodima po zaposleniku, te ostvarenoj prosječnoj produktivnosti po zaposleniku. No, na cjelokupnom području županije postoje znatne razlike u razvijenosti njezinih gradova i općina, posebice u odnosu Grada Zagreba i rubnih dijelova županije.

U strukturi gospodarstva, mjerenoj prema zaposlenosti, dominiraju prerađivačka industrija s oko 39 % i trgovina (maloprodaja i veleprodaja) s oko 30 %, čime ove dvije djelatnosti dostižu blizu 2/3 ukupnog gospodarstva županije. Na trećem mjestu je građevinarstvo, zatim djelatnosti prometa i veza, dok poljoprivreda zajedno sa lovom i šumarstvom sudjeluje s oko 2 % u gospodarstvu županije. Struktura gospodarstva Zagrebačke županije uglavnom se poklapa sa strukturom ukupnog gospodarstva Hrvatske, osim po udjelu poljoprivrede.

Prerađivačka industrija najvažniji je sektor gospodarstva županije, a najvažnije djelatnosti su: proizvodnja hrane i pića, proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda, prerada drva i proizvodnja namještaja, proizvodnja proizvoda od metala, metaloprerađivačka industrija, prehrambena proizvodnja, te proizvodnja kemijskih proizvoda.

Konkurentnost je glavni gospodarski cilj i prioritet Zagrebačke županije, te se uvažavajući svoje snage i mogućnosti opredjeljuje za multisektorski razvoj na „čiste industrije i usluge“ i autohtonu poljoprivredu. Temeljem toga postizanje konkurentnosti podrazumijeva u prvom redu: daljnje poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i njegovog razvojnog tehnološkog i poslovnog povezivanja; stalno usredotočenje na razvoj i primjenu suvremenih tehnologija, inovacija i znanja – posebno informacijskih i komunikacijskih; stalno stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo; usmjeravanje na razvoj i organiziranje poljoprivrede u sektor koji proizvodi visoko kvalitetne/autohtone/prepoznatljive/brendirane proizvode; dosljedni odabir „čistih“ novih industrija i integracija brige za okoliš u postojeće industrije – sve s ciljem nadilaženja mogućeg razvojnog konflikta s opredjeljenjem za turizam i za proizvodnju „zdrave“ hrane. A sve to uz poticanje i jačanje društveno odgovornog poslovanja poduzeća.

2.2. Poljoprivreda

Od ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, na Zagrebačku županiju otpada oko jedna desetina, što ju svrstava na treće mjesto među županijama. Zagrebačka županija je vodeća u stočarskoj proizvodnji, voćarstvu, proizvodnji krmnog bilja, a među vodećima je u proizvodnji mlijeka, jaja, vina, grožđa, u površinama za proizvodnju povrća te po brojnosti stoke.

Zadnjih godina poljoprivreda bilježi pad proizvodnje i proizvodnosti, što osobito utječe na ruralna područja županije. Neki od osnovnih razvojnih problema čine usitnjenost parcela poljoprivrednog zemljišta (obiteljska gospodarstva su vrlo mala); nerazvijena suvremena tržišna infrastruktura, nepostojanje zadruga poljoprivrednih proizvođača, nepostojanje marketinga, itd..

2.3. Turizam

Zagrebačka županije ima značajan potencijal za razvoj turizma, temeljen u prvom redu na: atraktivnoj prirodnoj i kulturnoj baštini (velike zaštićene površine, površine pod šumom, očuvani ruralni prostor, 90 lovišta, izvori termalne vode, rijeke, potoci, jezera i ribnjaci), relativno očuvanom okolišu, blizini Zagreba, koji je potencijalno veliko tržište izletničkog i rekreacijskog turizma, geografskom položaju na prometnim pravcima prema Jadranu. Naročito vrijedni prirodni turistički resursi županije uključuju „Naftalan“ lječilište, Parkove prirode Žumberak i Medvednicu, zoološki rezervat Varoški lug i ornitološki rezervat Crna Mlaka.

Koliko će se navedeni turistički potencijali iskoristiti u stvarnosti, ovisi o nekoliko čimbenika: prometnoj i informacijskoj dostupnosti gostima, te o stupnju turističke opremljenosti resursa koja je trenutno izrazito nezadovoljavajuća.

Zagrebačka županija kontinuirano radi na unaprijeđenju i poticanju razvoja sektora turizma. Programi za razvoj turizma u županiji uključuju: uređenje vlasničkih odnosa nad turističkim resursima; razvoj kongresnog, vjerskog i tranzitnog turizma; razvoj lovnog i ribolovnog turizma; izgradnju obiteljskih hotelsko-ugostiteljskih objekata; obnovu dvoraca u funkciji formiranja posebne turističke ponude; razvoj seoskog turizma; uređenje napuštenih šljunčara u prostore sporta i rekreacije; poslovno restrukturiranje "Naftalana" na crti razvoja zdravstvenog turizma; izgradnja kampova, vinskih cesta i biciklističkih staza; te obrazovni programi stručnog osposobljavanja.

2.4. Civilni sektor

Na području Zagrebačke županije civilni sektor ima dugu tradiciju i preko raznovrsnih udruga zastupljene su sve ključne djelatnosti, no navedeni sektor se velikim dijelom tek razvija. Na području županije registrirano je 1.713 udruga, od čega najviše sportskih, te gospodarskih, tehničkih, kulturnih i humanitarnih. Također, moramo istaknuti znatan broj udruga koje se bave edukacijskim radom.

Zagrebačka županija potiče razvoj civilnog društva i djelovanje udruga planirajući u svom proračunu godišnje značajan iznos sredstava za sufinanciranje rada udruga putem svojih upravnih odjela.

2.5. Nezaposlenost

Iako je nekoliko zadnjih godina zabilježen trend pada nezaposlenosti na području Zagrebačke županije i porast zainteresiranosti većine nezaposlenih za nalaženje posla, još uvijek je očigledan nedostatak novih slobodnih radnih mjesta, te neodgovarajuća struktura nezaposlenih s obzirom na razinu obrazovanja i starosnu dob. Značajan broj obrazovnog stanovništva Zagrebačke županije putuje svaki dan na posao u Grad Zagreb.

Usluge profesionalnog usmjeravanja mladih, te programi cjeloživotnog obrazovanja kontinuirano jačaju, te se predviđa da će daljnjim ulaganjima u ove programe doći do smanjenja sada prisutne neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada, te povećane zainteresiranosti nezaposlenih za dodatne obrazovne programe. Kroz jačanje suradnje sa gospodarstvom, kontinuiranu međuregionalnu suradnju u području zapošljavanja i poticanje zapošljavanja žena, mladih, dugotrajno nezaposlenih, osoba s invaliditetom mogući su daljnji značajni pomaci kako u smanjenju nezaposlenosti, tako i u kreiranju novih kvalitetnih radnih mjesta.

2.6. Infrastruktura

S ciljem ostvarenja visoke kvalitete života svih stanovnika Zagrebačke županije, razvijena komunalna infrastruktura prepoznata je kao jedan od prioriteta razvoja. Prioritetne potrebe komunalne infrastrukture odnose se prije svega na sustav gospodarenja otpadom, te sustav vodoopskrbne mreže. Posebno značajna ulaganja se predviđaju u prometnu infrastrukturu s obzirom na činjenicu da je županija prometno opterećena uskim grlima prema Gradu Zagrebu, što se planira riješiti izgradnjom obilaznica i učinkovitijim povezivanjem prostora.

3. POTENCIJALNI IZVORI FINANCIRANJA

3.1. Predpristupni programi

3.1.1. IPA

Instrument prepristupne pomoći IPA (Instrument for Pre-Accession assistance) je novi, instrument prepristupne pomoći za razdoblje 2007. – 2013., koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD.

Program IPA uspostavljen je Uredbom Vijeća EU br. 1085/2006, a njegova financijska vrijednost za sedmogodišnje razdoblje iznosi 11,468 milijardi eura.

Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje Strukturnih fondova.

Republika Hrvatska korisnica IPA programa i to od 2007. godine do trenutka stupanja u članstvo EU. Za sveukupnu koordinaciju programa IPA u RH zadužen je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije (SDURF) a za sveukupno financijsko upravljanje Ministarstvo financija.

U slučaju država kandidatkinja za članstvo, Europska unija uz navedene oblike potpore osigurava i sredstva koja financiraju projekte potpunog usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije, pune primjene usklađenog zakonodavstva, kao i pripreme korisnica programa za provođenje kohezijske i poljoprivredne politike Unije.

Program IPA sastoji se od sljedećih pet sastavnica:

1. Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija
2. Prekogranična suradnja
3. Regionalni razvoj
4. Razvoj ljudskih potencijala
5. Ruralni razvoj

Raspodjelu financijskih sredstava Europska komisija usvojila kroz Višegodišnji indikativni financijski okvir za program IPA koji obuhvaća trogodišnji period 2008. - 2010. (uključujući pri tom i 2007. godinu). Navedenim dokumentom definirani su indikativni iznosi financijskih sredstava koje je Europska komisija namijenila državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU. Integrirani pristup IPA programa vidi se pri samoj strukturi pomoći koja je objedinjena unutar 5 komponenata: (1) pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, (2) prekogranična suradnja, (3) regionalni razvoj, (4) razvoj ljudskih potencijala, (5) ruralni razvoj.

Europska komisija namijenila je za provedbu IPA programa u periodu do 2010. godine ukupno 5,740 milijardi eura. Za Republiku Hrvatsku u navedenom vremenskom periodu osiguran je iznos od 589,9 milijuna eura, započevši sa 138,5 milijuna eura u 2007. godini uz predviđeni stalni rast godišnjeg iznosa sredstava koji bi u 2010. godini iznosio 154.2 milijuna eura.

Komponente IPA programa	2007	2008	2009	2010
Pomoć u tranziciji i jačanje institucija	47.6	45.4	45.6	39.5
Prekogranična suradnja	9.7	14.7	15.9	16.2
Regionalni razvoj	44.6	47.6	49.7	56.8
Razvoj ljudskih potencijala	11.1	12.7	14.2	15.7
Ruralni razvoj	25.5	25.6	25.8	26.0
Ukupno	138.5	146.0	151.2	154.2

Tabela: Financijska alokacija IPA programa u periodu od 2007-2010

Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija

Kao svojevrsni nastavak PHARE programa, uz iznimku komponente ekonomske i socijalne kohezije; podupire aktivnosti usmjerene na izgradnju i jačanje institucionalnog okvira vezanog uz usvajanje i provedbu pravne stečevine EU. Potencijalni korisnici ove komponente su stoga tijela državne uprave, tijela u javnom vlasništvu, nevladine udruge, poslovna zajednica te ostala neprofitna tijela.

Prekogranična suradnja

Podupire aktivnosti vezane uz prekograničnu suradnju sa zemljama članicama te zemljama korisnicama programa IPA, a temelji se na višegodišnjem programu prekogranične suradnje. Primjer takve suradnje su prekogranični projekti između Hrvatske i Slovenije ili Hrvatske i Italije). Potencijalni korisnici ove komponente su pogranične regije, tj. županije uz kopnene i pomorske granice Republike Hrvatske.

Regionalni razvoj

Podupire infrastrukturne projekte u sektorima zaštite okoliša i prometa kao i programe poticanja konkurentnosti i regionalnog razvoja. Ova sastavnica predstavlja nastavak programa ISPA i komponente ekonomske i socijalne kohezije programa Phare te predstavlja pripremu za korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj nakon pristupanja.

Korištenje sredstava unutar komponente (3) temelji se na višegodišnjim programskim dokumentima tzv. Operativnim programima za sektore prometa, okoliša i regionalne konkurentnosti. Sukladno sektorskim prioritetima u okviru Operativnih programa potrebno je identificirati prioritete i specifične mjere te financijska sredstva namijenjena za njihovu provedbu. Potencijalni korisnici su tijela državne uprave, javne i znanstvene ustanove te poslovna zajednica.

Razvoj ljudskih potencijala

Podupire mjere usmjerene na poticanje zapošljavanja, obrazovanja i usavršavanja te socijalno uključivanje, kao preteča Europskog Socijalnog Fonda (ESF), financira projekte na području socijalne kohezije u svrhu ostvarivanja ciljeva Europske strategije za zapošljavanje. Operativni program za razvoj ljudskih potencijala će identificirati mjere sukladno sektorskim prioritetima. Potencijalni korisnici su tijela državne uprave, javne ustanove, socijalni partneri i nevladine udruge.

Ruralni razvoj

Kao nastavak programa SAPARD podupire pripremne aktivnosti za sudjelovanje u zajedničkoj poljoprivrednoj politici, te ruralni razvoj. Ova sastavnica prethodnik je poljoprivrednih fondova koji su na raspolaganju nakon pristupanja Uniji.

Potencijalni korisnici su jedinice lokalne samouprave, poljoprivredna gospodarstva te druge fizičke/pravne osobe ovisno o prioritetnim mjerama U skladu s načelom diferenciranog pristupa državama potencijalnim kandidatima za članstvo u Uniji, i onima koje imaju status kandidata, komponente I. i II. otvorene su svim zemljama dok pravo na korištenje komponenata III., IV. i V. ima samo druga skupina zemalja. Polazeći od pretpostavke da se države kandidatkinje za članstvo na što bolji način trebaju pripremiti za samostalno upravljanje fondovima Europske unije nakon pristupanja te time pokazati svoju zrelost kao buduća država članica, od država kandidata za članstvo očekuje se da programom IPA upravljaju na decentraliziranoj osnovi.

3.1.2. SAPARD – MJERA 3 (IPARD 2008.)

SAPARD (Special Accession Program for Agriculture and Rural Development) je pretpristupni program Europske unije namijenjen državama kandidatkinjama za poljoprivredu i ruralni razvoj. SAPARD predstavlja podršku u pripremi države kandidatkinje za kasnije korištenje sredstava iz fondova zajedničke poljoprivredne politike. Cilj mu je ojačati konkurentnost poljoprivrednih proizvođača i prerađivača budućih zemalja članica na zajedničkom tržištu usklađivanjem s EU standardima te pružiti potporu manjoj, lokalnoj javnoj infrastrukturi radi boljih životnih uvjeta u ruralnom prostoru.

Kao pretpristupni program SAPARD se počeo primjenjivati od 2000. godine, te je osim primarnih ulaganja u poljoprivredu i ruralnu infrastrukturu, usmjeren na rješavanje strukturnih prilagodbi u tim sektorima, na jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i prerade hrane, osiguravanje novih radnih mjesta i prihoda u najmanje razvijenim regijama te poboljšavanje kvalitete života ruralnog stanovništva. SAPARD je prvenstveno namijenjen privatnim poduzetnicima. Za Hrvatsku je kroz taj program alocirano 25 milijuna eura, a program se počeo primjenjivati 2006. godine.

Tijekom 2008. godine počinje provedba Mjere 3 SAPARD programa, koja za cilj ima doprinijeti provedbi Zajedničke poljoprivredne politike i ostalih srodnih politika u domeni razvitka osnovne ruralne infrastrukture, osobito razvitak i unapređenje osnovne infrastrukture za poticanje gospodarskih i društvenih aktivnosti za uravnotežen rast, unapređenje uvjeta života i rada u ruralnim područjima, smanjenje depopulacije ruralnih područja kroz poticanje aktivnog stanovništva da ostane ili se vrati u ruralna područja. Korisnici sredstava SAPARD programa unutar Mjere 3 su jedinice lokalne samouprave (JLS) do 10.000 stanovnika prema Popisu stanovništva iz 2001. godine.

Sredstva potpore SAPARD programa osiguravaju se iz proračuna Europske unije i Republike Hrvatske, od čega Europska unija sudjeluje sa 75% udjela, a Republika Hrvatska s 25% udjela. Sredstvima iz SAPARD programa financiraju se infrastrukturni projekti koji ne donose značajan neto prihod u iznosu od 100% ukupnih prihvatljivih izdataka. Infrastrukturni projekti koji donose značajan neto prihod sufinanciraju se sredstvima SAPARD programa u iznosu od 50% ukupnih prihvatljivih izdataka. Smatra se da ulaganje donosi značajan neto prihod u slučaju ako je udio neto sadašnje vrijednosti projekta u ukupnoj vrijednosti investicije veći od 25 %.

Razvoj ruralne infrastrukture pokriva 4 sektora:

➤ **Javne nerazvrstane ceste**

- Ulaganja u izgradnju i/ili rekonstrukciju javnih nerazvrstanih cesta koja povezuju gospodarstva smještena poljoprivrednim zonama, sukladno Prostornom planu

➤ **Šumski protupožarni putevi/višenamjenske ceste**

- Ulaganja u izgradnju i/ili rekonstrukciju šumskih protupožarnih puteva/višenamjenskih cesta (Ulaganje u izgradnju i/ili obnovu protupožarnih prosjeka s elementima ceste – multifunkcionalni putovi, dozvoljena su samo ako se provode u zonama I. i II. navedenima u Planu protupožarne zaštite)

➤ **Kanalizacijski sustavi i pogoni za pročišćavanje otpadnih voda**

- Ulaganja u izgradnju i/ili rekonstrukciju kanalizacijskog sustava i pogona za pročišćavanje otpadnih voda (mora biti u skladu sa pripremljenim i odobrenim ROP-om županije)

➤ **Toplane koje koriste otpad i/ili nusproizvode iz poljoprivrede i/ili šumarstva**

- Ulaganja u izgradnju i/ili rekonstrukciju toplana

SEKTOR	KORISNICI	MAKSIMALNI IZNOS POTPORE PO KORISNIKU
Javne nerazvrstane ceste	JLS na cijelom teritoriju Republike Hrvatske	3 milijuna kuna
Šumski protupožarni putevi/višenamjenske ceste	JLS u zonama I. i II. opasnosti od požara	3 milijuna kuna
Kanalizacijski sustavi i pogoni za pročišćavanje otpadnih voda	JLS u županijama sa pripremljenim i odobrenim regionalnim operativnim programom (ROP-om)	7 milijuna kuna
Toplane koje koriste otpad i/ili nusproizvode iz poljoprivrede i/ili šumarstva	JLS u područjima visokog potencijala biomase	5 milijuna kuna

3.2. Poticajne mjere županije i resornih ministarstava

Osim predpristupnih fondova Europske unije kao potencijalnih izvora financiranja, moramo napomenuti i ostale moguće izvore financiranja projekata definiranih Strateškim programom gospodarskog razvoja Općine Pušća, a koji se odnose na institucije na nacionalnoj razini. To su prije svega:

- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
- Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
- Ministarstvo za regionalni razvoj i vodno gospodarstvo
- Ministarstvo mora i prometa
- Ministarstvo turizma
- Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
- Fond za regionalni razvoj

Na kraju, nužno je istaknuti važnost izrade Strateškog programa gospodarskog razvoja koji u naravi predstavlja bazični razvojni dokument u kojem su definirani prioriteti cjelokupnog razvoja područja Općine Pušća, a bez kojega je nemoguće uopće aplicirati prema navedenim izvorima financiranja, te su prijeko potrebna za pravodobnu implementaciju prepoznatih projekata.

4. METODOLOGIJA PRIMJENE

4.1. Proces strateškog planiranja

Strateško planiranje je alat koji je javni sektor preuzeo iz poslovne zajednice. To je kreativan proces kojim zajednica predviđa željenu budućnost i nužnu proceduru i postupke kako bi postigla svoju viziju budućnosti. Poput gospodarskog razvoja, strateško planiranje je kontinuiran proces, a ne izoliran događaj.

Strateško planiranje je alat za prilagođavanje sredine koja se mijenja i za određivanje prioriteta, ali nije alat za rješavanje svih problema. Razlikuje se od tradicionalnog modela sveobuhvatnog planiranja u nekoliko bitnih činjenica;

- Strateško planiranje je proaktivan proces. Kroz proces strateškog planiranja zajednica želi oblikovati svoju budućnost, a ne se samo pripremiti za nju
- Sveobuhvatan plan pokriva sve aktivnosti koje treba poduzeti bez pokazivanja onih koje su najvažnije; strateški program se usredotočuje samo na kritična strateška pitanja i upućuje resurse na aktivnosti s najvećim prioritetom. Određivanje prioriteta je neophodno jer su resursi kojima raspolaže lokalna samouprava manji od zahtjeva koji se postavljaju pred nju
- Sveobuhvatan program obično kreiraju stručnjaci, a strateški program razvija radna skupina u kojoj će biti zastupljeni svi entiteti od kojih će se tražiti da provedu program.

Da bi strateško planiranje bilo uspješno njegova bit mora biti jasno izražena i prihvaćena na samom početku. Strateško planiranje gospodarskog razvoja bavi se pitanjima koja utječu na zapošljavanje, prihod, privlačenje investicija, pristup kapitalu, komunalije i prometnu infrastrukturu i druge faktore izravno povezane s održivim gospodarskim rastom i napretkom. Usredotočuje se na resurse na koje će imati utjecaj.

5. VIZIJA OPĆINE PUŠĆA

Sagledavajući sve činjenice iz prošlosti i sadašnjosti Općine, analizirali smo ih kako bi na temelju tih pokazatelja, a strogo vodeći računa o stvarnim (realnim) mogućnostima, kroz izjavu o viziji opisali budućnost Općine, nakon 5 godina uspješnog gospodarskog razvoja.

Usporedbom svih prijedloga sudionika u procesu stvorena je konačna verzija vizije Općine Pušća, koja obuhvaća realne mogućnosti razvoja Općine, te poštuje tradiciju i želje, odnosno prati trendove, a što je najvažnije, oslanja se na vlastite resurse.

Općina Pušća je:

- ❖ Pitoma ruralna sredina....
- ❖ Infrastrukturno izgrađena...
- ❖ S malim, razvijenim obiteljskim gospodarstvima...
- ❖ Održivom poljoprivrednom proizvodnjom baziranoj na ekološkoj proizvodnji....
- ❖ Specifične turističke ponude ruralnog turizma.....
- ❖ Bogatoj kulturnoj baštini...
- ❖ Ekološki osviještena s aktivnim stanovništvom...

Na osnovu definiranih smjernica nastala je **vizija OPĆINE PUŠĆA:**

«Općina Pušća je pitoma ruralna općina smještena na važnim prometnim koridorima. Suvremena infrastruktura, razvijena obiteljska poljoprivredna gospodarstva, te poljoprivredne djelatnosti bazirane na ekološkoj proizvodnji doprinose specifičnoj turističkoj ponudi ovoga kraja, čiji temelj čine iznimni prirodni resursi, kao i bogata kulturna baština. Pušća je ekološki osviještena općina s razvijenim civilnim sektorom..»

6. SWOT ANALIZA

SWOT analiza omogućila je prepoznavanje unutarnjih snaga i slabosti zajednice, ali i mogućnosti (prilika) i prijetnji (ograničenja) iz okruženja. Između mnogih, konsenzusom su zatim izabrane samo najbitnije snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje, te stavljene u korelacijsku tabelu. Radna skupina je na taj način razmišljala o kritičnim pitanjima te ujedno odlučivala koja su najprioritetnija za gospodarski razvoj i koje bi akcije trebalo najurgentije poduzeti.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobar zemljopisni položaj ➤ blizina grada Zagreba ➤ prirodni resursi ➤ proračun Općine ➤ prostorni plan napravljen-DPU poslovna zona – dio planova u provedbi ➤ urbanistički plan pred usvajanjem ➤ kulturna baština ➤ ljudski resursi – znanje, upotreba informatizacije ➤ spremnost na akciju ➤ mali poduzetnici spremni na prilagodbu ➤ sustavna organizirana promocija, prezentacija proizvoda i proizvođača regije ➤ tradicija u voćarstvu ➤ proizvodnja mliječnih proizvoda ➤ dobra demografska slika ➤ dobra zaposlenost ➤ postojeća infrastruktura (škola, vrtić, ambulanta, ljekarna, pošta) ➤ njegovanje tradicijskih običaja ➤ uvjeti za ugostiteljstvo, vikend turizam, tradicija ➤ infrastruktura izgrađena, osim kanalizacije ➤ nezagađen kraj ➤ brojne udruge 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nesređeni katastar i zemljišne knjige ➤ nisu pogranično područje ➤ nedostatak zemljišta ➤ usitnjene parcele ➤ kanalizacija (idejni, lokacijska) ➤ neorganizirano tržište ➤ nedostatak adekvatne radne snage ➤ nestrpljivost, neustrajnost ➤ nedostatak smještajnih kapaciteta u uslužnim djelatnostima ➤ nedostatak brenda ➤ tranzit kroz mjesto bez zaustavljanja vikendaši puno traže, ali ne plaćaju boravišnu taksu ➤ nema turističkog ureda ➤ nema organizirane i koordinirane turističke ponude ➤ neinformiranost o razvojnim mogućnostima i poticajima ➤ stara seoska domaćinstva ➤ neiskorišteni kapaciteti ➤ dosta samaca ➤ nema mjesta za izlazak mladih ➤ nema sportsko rekreacijskog centra
MOGUĆNOSTI / PRILIKE	PRIJETNJE / OGRANIČENJA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ EU i drugi međunarodni fondovi ➤ Županijska strategija, projekti županije ➤ regionalni projekti – partnerstva ➤ pozitivne promjene u zakonodavstvu ➤ uređeno tržište ➤ sređivanje zemljišnih knjiga 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ decentralizacija, politička previranja ➤ zakonske odredbe (punjenje budžeta) ➤ državna, općinska, županijska administracija (puno papirologije) ➤ Eu kvote za poljoprivrednike, tržište

PRIORITETNE SNAGE, SLABOSTI, PRILIKE I OGRANIČENJA

<p><u>Prioritetne snage</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Postojeća infrastruktura (soc. i kom.)2. Dobar položaj, blizina Zagreba, tržište3. Prostorni plan, DPU-poduzetnička zona , poduzetnici prilagodljivi4. Uvjeti za turizam, ugostiteljstvo, tradicija	<p><u>Prioritetne slabosti</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Neinformiranost o razvojnim mogućnostima i poticajima2. Neorganizirana i nekoordinirana turistička ponuda-nema Turističkog ureda,3. Nesređen katastar, zemljišne knjige, nedostatak zemljišta, usitnjene parcele4. Nestrpljivost, neustrajnost, mentalitet
<p><u>Prioritetne prilike</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. EU fondovi, partnerstva , regionalizacija2. Županijska strategija, projekti županije, fondovi3. Zakonodavna regulativa, uređeni tržišni odnosi	<p><u>Prioritetna ograničenja</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. Administracija2. Decentralizacija, politička previranja3. EU kvote, tržište

SWOT REŠETKA I KRITIČNA PITANJA

SWOT REŠETKA – korelacijska tabela

Snage	Prilike			Prijetnje		
	1. EU fondovi partnerstva, regionalizacija	2. Županijska, strategija, projekti županije, fondovi	3. zakonodavna regulativa, uređeni tržišni odnosi	1. administracija, birokracija	2. decentralizacija, politička previranja	3. EU kvote, tržište
1. postojeća infrastruktura (soc. i kom.)	3	3	2	2	3	2/3
2. dobar položaj, blizina Zagreba, tržište	2	3	2	3	3	2
3. prostorni plan, DPU-poduzetnička zona, prilagodljivi poduzetnici	3	3	3	3	3	2
4. uvjeti za turizam ugostiteljstvo, tradicija	3	3	3	3	3	2/3
Slabosti						
1. neinformiranost o razvojnim mogućnostima i poticajima	3	3	2	2	2	2/3
2. neorganizirana i nekoordinirana turistička ponuda, nema Turističkog ureda	2	3	2	2	1	3
3. nesređen katastar, zemljišne knjige, nedostatak zemljišta, usitnjene parcele	3	3	3	2	1	3
4. nestrpljivost, neustrajnost, mentalitet	3	3	2	3	2	2

 – područje **INVESTIRANJA**

 - područje **OBRANE**

 – područje **ODLUKA**

 – područje

KONTROLE ŠTETE

Nakon razmatranja važnosti korelacija elemenata SWOT analize i iznošenja argumentacije svakog člana Radne skupine za pojedinu ocjenu (3 – vrlo važno, 2 – srednje važno, 1 – gotovo nevažno), konačne ocjene su donijete konsenzusom.

Vidna je visoka procjena važnosti korelacije zamalo svih elemenata unutar područja INVESTIRANJA (prosječna ocjena 2,75) i ODLUKA (prosječna ocjena 2,67). To znači da će Općina morati maksimalno koristiti svoje SNAGE (prednosti) i povećati ulaganja kako bi mogao iskoristiti prilike iz bližeg i šireg okruženja. Ovo područje predstavlja ulaganje u **razvoj**, tj. razvojne aktivnosti.

Općina također treba odlučiti u koje će od svojih SLABOSTI investirati, kako bi ih umanjila ili otklonila, da bi uistinu imao kapaciteta za korištenje prilika u okruženju.

Visoko su procijenjene i važnosti korelacija elemenata unutar područja OBRANE (prosječna ocjena 2,5). To je kritično stoga jer pokazuje da bi Općina trebala mobilizirati svoje resurse (i/ili u kombinaciji sa tuđima) boreći se sa ograničenjima, umjesto da ih stavi u funkciju razvoja. Područje KONTROLE ŠTETE je procijenjeno prosječnom ocjenom 2,2 što govori da će Općina ulagati puno napora i resursa kako bi kontrolirala štetu, posebice ukoliko ne poradi na svojim slabostima.

7. STRATEŠKA I KRITIČNA PITANJA

Uspoređivanje situacije opisane u SWOT analizi s vizijom željene gospodarske budućnosti pomaže izrađivaču da odredi strateška pitanja – ona pitanja koja će vrlo vjerojatno utjecati na gospodarsku budućnost zajednice i postizanje vizije. Strateška pitanja često se nalaze na negativnoj strani SWOT-a. To su interne slabosti koje ograničavaju lokalni gospodarski napredak i vanjski faktori (prijetnje) koji će vjerojatno imati negativan utjecaj na lokalno gospodarstvo.

Strateška pitanja su općenita, a ne konkretna i uvijek izražena u obliku pitanja s više od jednog mogućeg odgovora. Dakle, strateška pitanja nisu ona na koja se odgovara sa DA, NE ili primjerice brojkom. Takvim pitanjem nastoji se pronaći put izgradnje na jakim stranama, pozitivno rješavajući slabosti, vodeći računa da pronađu odgovore u području svojih krugova utjecaja ili kontrole, a kojima bi mogli iskoristiti mogućnosti, odnosno zaobići prijetnje.

Strateška pitanja	Kritična strateška pitanja
Kako biti konkurentan na tržištu EU?	Pitanje 1 <i>Kako iskoristiti postojeće resurse i stvoriti povoljne uvjete za gospodarski razvoj Općine?</i>
Kako otkupiti za Zonu usitnjene parcele?	
Kako srediti infrastrukturu u Zoni?	
Kako smanjiti nezaposlenost?	
Kako osigurati čistu industriju u Zoni?	
Kako privući investitore?	
Kako okrupniti poljoprivredne zemljišne parcele?	
Kako iskoristiti postojeće resurse?	
S kime ući u regionalne projekte?	
Kako uspješno razviti turizam?	
Kako povezati poljoprivredu s turizmom?	
Kako sajam zadržati kao tradicionalan događaj?	
Kako certificirati poljoprivredne proizvode?	
Kako osigurati održivi razvitak uz ekološku svijest?	
Kako zaštititi poljoprivrednike?	
Kako iskoristiti državne poticaje?	Pitanje 2 <i>Kako Općinu Pušća infrastrukturno unaprijediti?</i>
Kako doći do fondova EU za održavanje i obnovu infrastrukture?	
Kako maksimalno iskoristiti županijske fondove?	
Kako savladati zakone koji koče izgradnju infrastrukture?	
Kako ući u partnerstva i sa kime?	
Kako napisati projekt za EU?	Pitanje 3 <i>Kako osigurati održivi razvitak uz očuvanje tradicionalnih vrijednosti Općine?</i>
Kako ojačati postojeće udruge?	
Kako zadržati mlade na području općine?	
Kako definirati kriterije za dodjelu sredstava udrugama?	
Kako za sredstva dodijeljene udrugama dobiti održive rezultate?	
Kako pokrenuti sve dijelove zajednice u zajedničke akcije?	
Kako povećati društvenu odgovornost?	
Kako valorizirati javne prostore?	

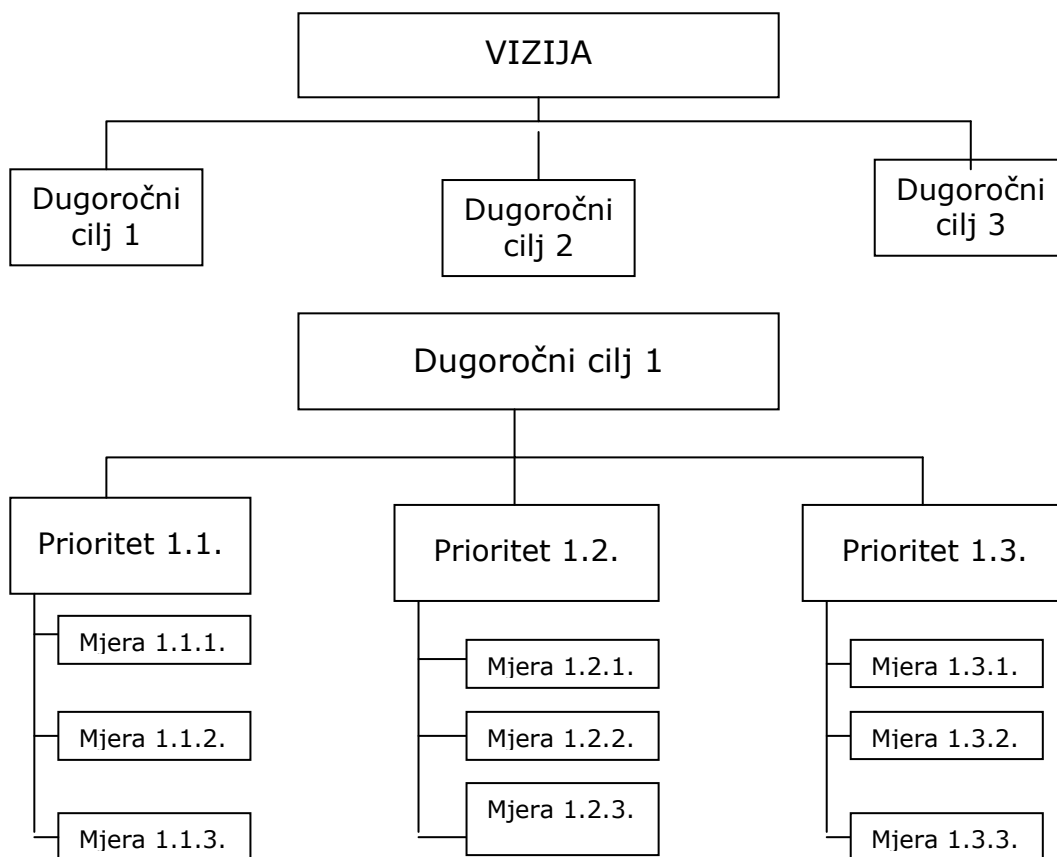
Identificiranjem niz strateških pitanja te njihovim grupiranjem prema sektorima pripadnosti, dobili smo područnja djelovanja, odnosno – kritična strateška pitanja kojim će se Strateški program u svojoj realizaciji baviti.

8. PREPORUČENE INTERVENCIJE (PROJEKTI) POTPORE KRITIČNIM PITANJIMA

Izvedbeni projekt koji se formira kao aktivnost ili intervencija iz provedbene mjere, kao dio određenog prioriteta u dugoročnom cilju svojom provedbom ostvaruje slijedeće stupnjeve rezultata i ciljeva.

Strateški projekt Kao dio:	Ostvaruje:	Očekivano ostvarenje
Dugoročnog cilja	Opći cilj projekta	Ciljevi koji doprinose dugoročnoj pozitivnoj promjeni
Prioriteta	Svrhu projekta	Kratkoročni ciljevi kao rezultat prioriteta koji doprinose ostvarenju sveopćeg cilja
Mjere	Rezultat projekta	Produkti određenih mjera i aktivnosti iz tih mjera koji doprinose svrsi projekta

Shema terminologije koja će se primjenjivati u Strateškom programu gospodarskog razvoja



Iz utvrđenog popisa ključnih riječi strateških pitanja, a uvažavajući viziju, izvršena je razrada svakog dugoročnog cilja u strateške prioritete (kritična pitanja) i provedbene mjere. U razradi istih korištena je metodologija pristupa razrade kritičnih pitanja kroz «stablo problema» i «stablo ciljeva», te objedinjavanje rezultata u matrici logičkog okvira.

U nastavku teksta prikazane su rekapitulacije razrade svakog kritičnog pitanja pretvorenog u strateške prioritete i programske mjere sa pregledom strateških pitanja temeljem kojih su izvršene predložene razrade.

VIZIJA OPĆINE PUŠĆA

«Općina Pušća je pitoma ruralna općina smještena na važnim prometnim koridorima. Suvremena infrastruktura, razvijena obiteljska poljoprivredna gospodarstva, te poljoprivredne djelatnosti bazirane na ekološkoj proizvodnji doprinose specifičnoj turističkoj ponudi ovoga kraja, čiji temelj čine iznimni prirodni resursi, kao i bogata kulturna baština. Pušća je ekološki osviještena općina, s razvijenim civilnim sektorom..»

Dugoročni ciljevi

Dugoročni cilj 1 – Ravnomjerni razvoj zajednice u svim sektorima, te stvaranje novih radnih mjesta

Razvijeno gospodarstvo temelji se iskorištavanju postojećih resursa u poljoprivrednim i turističkim djelatnostima. Poticajnim mjerama i potporama Općina ubrzava gospodarski razvitak cjelokupnog područja Općine. Razvoj poljoprivrede, posebno ekološki proizvedeni i certificirani prehrambeni proizvodi, djelatnosti su na kojima se temelji turistička gastronomska ponuda potencijalnih turističkih sadržaja. Svoj turistički identitet Općina temelji na očuvanju kulturne baštine i tradicije. Prirodni resursi se uspješno koriste u svrhu razvoja zajednice u cjelini.

Dugoročni cilj 2 – Područje Općine privlačno za život i osobni razvoj svakog stanovnika

Rješavanje društvene i komunalne infrastrukture prati potrebe gospodarstva i potrebe svih mještana, uz strogo poštivanje usmjerenja i okvira zacrtanih Prostornim planom uređenja Općine Pušća. Unaprijeđenje, modernizacija i razvoj infrastrukture samo su jedan od preduvjeta za uspješni razvoj zajednice u cjelini. Ovim ciljem nastojati će se riješiti pitanje izgradnje kanalizacijske mreže na cjelokupnom području Općine, te modernizacije i izgradnje prometnica. Društvena infrastruktura odnosi se na rekonstrukciju društvenih domova i osiguravanje prikladnog prostora za vlastiti dječji vrtić, te ostalih potreba vezanih za osiguravanje primjerenih društvenih sadržaja na području Općine.

Dugoročni cilj 3 – Jačanje neprofitnog civilnog sektora

Razvojem nevladinog sektora nastojati će se podići razina djelovanja svih čimbenika zajednice u razvoj sredine, te uključenosti u daljnji proces razvoja kako bi se postigla konačna svrha razvojnih aktivnosti, odnosno ispunila vizija.

1. kritično pitanje:

Kako iskoristiti postojeće resurse i stvoriti povoljne uvjete za jačanje gospodarstva Općine?

Odabrana prioritetna područja, preporuke (intervencije), gospodarskog razvoja Općine Pušća su:

- Poslovno stambena zona Pušća
- Održivi razvoj poljoprivrede
- Razvoj ruralnog turizma

2. kritično pitanje:

Kako područje Općine Pušća infrastrukturno unaprijediti?

- Izgradnja komunalne infrastrukture
- Izgradnja društvene infrastrukture

3. kritično pitanje:

Kako osigurati održivi razvitak uz očuvanje tradicionalnih vrijednosti Općine?

- Jačanje kapaciteta Udruga
- Javni prostori
- Zaštita okoliša

1. KRITIČNO PITANJE

Kako iskoristiti postojeće resurse i stvoriti povoljne uvjete za gospodarski razvoj?

Poslovno stambena zona Pušća



Općina Pušća prepoznala je uređenje Poslovno stambene zone kao jedan od projekata koji će doprinijeti zaustavljanju iseljavanja mladih ljudi s područja općine. Tijekom 2006. godine Općina Pušća dala je izraditi investicijski projekt izgradnje Poslovno stambene zone koja se nalazi u dijelu građevinskog područja naselja Donja Pušća i Hrebine na površini od 12,63 ha, te je obuhvaćena prostornim planom

uređenja. Detaljnim planom uređenja, područje zone definirano je za poslovno stambenu namjenu. Glede imovinsko – pravnih odnosa, cjelokupno područje zone nalazi se u privatnom vlasništvu, te se jedan od načina rješavanja ove problematike odnosi na moguće davanje zamjenskog zemljišta vlasnicima parcela, koji bi predmetne parcele zatim ustupili potencijalnim investitorima.

Općina Pušća kontinuirano radi na iznalaženju investitora za buduća ulaganja u razvoj zone, te već postoji iskazan interes nekolicine ulagača. Budućim ulagačima općina će pomagati na način da će osigurati svu potrebnu pomoć u daljnjim koracima rješavanja tehničke dokumentacije za izgradnju i unaprjeđenje infrastrukture. Što se tiče infrastrukture potrebne za rad nesmetani rad zone, moramo naglasiti da je zona smještena u području gdje već postoji izgrađena infrastruktura, te je time olakšan pristup investitorima koji se već sada mogu priključiti na navedenu prilikom gradnje u zoni. Izgrađena trafostanica omogućuje priključenje i opskrbu dovoljnim količinama električne energije. Što se tiče plinifikacijskog sustava potrebno je dovršiti izgradnju dijela sustava kako bi u cijelosti i ovaj dio infrastrukture mogao biti u punoj funkciji.

Provedbom ovog projekta i stavljanjem Poslovno stambene zone Pušća u punu funkciju, ostvariti će se višestruki pozitivni učinci jer će se osigurati povoljni uvjeti za ostanak mladih ljudi na području općine, samim time ostvarivo je i povećanje broja stanovnika, što će dovesti do oživljavanja kako samog područja općine, tako i okolnog područja.

Održivi razvoj poljoprivrede

S ciljem gospodarskog oživljavanja Općine kao jedan od projekata predlaže se primjena održivog razvoja poljoprivrede kojom će se osigurati opstanak malih poljoprivrednih proizvođača, stimulacija poljoprivrednog stanovništva na razvoj svijesti u smislu stvaranja finalnih proizvoda, udruživanja poljoprivrednika radi zajedničkog nastupa na tržištu i stvaranja prepoznatljivosti, plasmana proizvoda na tržištu, a sve to bez ugrožavanja postojećeg, a u naslijeđe naraštajima koji dolaze. Da bi ostvarili navedeno, potrebno je izraditi Program održivog razvoja poljoprivrede za područje Općine Pušća, kao i organizirati javne tribine i radionice o održivom razvoju s ciljem podizanja razine znanja poljoprivrednika u smjeru konkurentnosti i održivosti na tržištu EU.

Jedan od načina kako Općina Pušća može na najbolji način iskoristiti postojeće resurse i potencijale u poljoprivrednim djelatnostima, svakako je i razvoj ekološke poljoprivrede, koja u današnje vrijeme sve više dobiva na važnosti, posebice u razvijenim europskim zemljama. Razvoj ekološke poljoprivrede



prepoznat je iz razloga čistog i nezagađenog okolišta, te ga je potrebno razvijati na domaćim autohtonim proizvodima ovoga kraja. Stoga je potrebno poticati obiteljska poljoprivredna gospodarstva na proizvodnju i certificiranje eko proizvoda, poticati njihovo sudjelovanje na sajmovima s eko naglaskom, kao i organizirati takve sajmove na području Općine.

Kako bi se poljoprivrednim proizvođačima osigurao trajni plasman njihovih proizvoda i sigurno tržište potrebno je povezivanje i umrežavanje poljoprivrednih proizvođača u zadržno poslovanje. Zadruga predstavlja zajednicu primarnih proizvođača koja njihove proizvode objedinjuje i pretvara ih u tržišni oblik na različite načine, s time da zadrugi i njenim članovima ostvaruje što veću dobit. Osnovna je zadaća zadruge da bude organizator proizvodnje, te za cilj ima organizirati plasman proizvoda na tržište.



Udruživanjem u zadruge poljoprivrednim proizvođačima s područja Općine Pušća omogućiti će se lakši nastup i plasiranje proizvoda na tržište, uspješnije ostvarivanje kreditnih linija, poticati međusobna suradnja, te omogućiti lakši nastup pred institucijama.

No, da bi sve navedeno i ostvarili, potrebno je putem javnih tribina, seminara i radionica informirati i educirati poljoprivredne proizvođače kako bi se podigla razina svijesti i omogućilo stjecanje potrebnih stručnih znanja i vještina neophodnih za razvoj konkurentnih poljoprivrednih djelatnosti na području Općine. To se prvenstveno odnosi na odbacivanje tradicionalne ekonomski neisplative poljoprivredne proizvodnje, te usmjeravanje proizvođača na bavljanje profitabilnijim granama poljoprivrede, praćenje suvremenih razvojnih procesa u proizvodnji, kao i modernizacija poljoprivredne mehanizacije, a sve to s ciljem razvoja konkurentnih i profitabilnijih poljoprivrednih djelatnosti.

U ostvarivanju gore navedenoga, poljoprivrednim proizvođačima potrebna je pomoć u vidu financijskih sredstava. Moramo napomenuti da je Općina Pušća prepoznala potrebu poticanja poljoprivredne proizvodnje, te je sukladno mogućnostima svake godine iz općinskog proračuna izdvajala poticajna sredstva u iznosu cca 30.000 Kn za nabavu loznih cjepova, voćnih sadnica te osjemenjivanje goveda.



Donošenjem Programa poticajnih mjera, osim financijskih sredstava, Općina Pušća će osigurati stručnu pomoć poljoprivrednicima pri ishođenju poticajnih sredstva od ostalih potencijalnih izvora financiranja kao što su županija, resorna ministarstva, te domaći i inozemni fondovi.

Podržavajuća strategija u ovom segmentu gospodarskog razvoja Općine Pušća svakako je «Strategija poljoprivrede i ribarstva» Vlade RH, čiji ciljevi i politika agrarne strukture su povećanje veličine poljoprivrednih gospodarstva, unapređenje tržišta zemljištem, modernizacija proizvodnih kapaciteta radi poboljšanja kakvoće proizvoda, sanitarnih uvjeta proizvodnje i zaštite okoliša, poboljšanje dobne i obrazovne strukture poljoprivrednika, potpore i poticaji, razvitak konkurentne poljoprivredno-prerađivačke djelatnosti, uređenje poljoprivrednog zemljišta, zaštita i nadzor nad uporabom poljoprivrednog zemljišta.

Sve navedeno biti će prepoznato u izrađenom Programu održivog razvoja poljoprivrede za područje Općine Pušća koji će definirati smjernice za razvoj poljoprivrede, kao i aktivnosti koje je potrebno provesti u svrhu razvoja poljoprivrednih djelatnosti na ovom području.

Razvoj ruralnog turizma

Kako područje Općine Pušća pripada ruralnim područjima, s iznimnim prirodnim resursima, te bogatom kulturnom baštinom, sam po sebi se nameće i razvoj ruralnog turizma kao jedan od prioriteta razvoja gospodarstva na području Općine. To iz razloga, jer predstavlja mogući dodatni izvor prihoda stanovništvu, koji će doprinijeti unaprijeđenju kvalitete življenja svih stanovnika Općine.



U ovom sektoru Strateški program gospodarskog razvoja vodi se razvojnim pravcima i prioritetima «Strategije razvoja hrvatskog turizma» u kojoj je prepoznata potreba za oživljavanjem turističkih potencijala kontinentalne Hrvatske, a velika pažnja je posvećena različitim oblicima selektivnih oblika turizma.

Jedan od najvažnijih i najrazvijenijih oblika selektivnog turizma na svijetu čini i ruralni turizam čija najveća prednost u odnosu na ostale oblike turizma predstavlja činjenica da sezona traje svih 12 mjeseci u godini. Isto tako, prema podacima razvijenih europskih zemalja, turisti se sve više okreću ovakvoj vrsti turizma, iz razloga zasićenosti razvikanim i mondenim turističkim destinacijama, te izazovima koje im pružaju ovakve turističke oaze.

Iako područje Općine Pušća obiluje mnogobrojnim prirodnim potencijalima za razvoj ruralnog turizma, ukoliko želimo ozbiljno pristupiti razvoju turističkih djelatnosti, potrebno je prije svega izraditi Studiju razvoja turizma koja će dati detaljnu analizu postojećeg stanja prirodnih, povijesnih i kulturnih resursa Općine; definirati razvojnu viziju turizma, te odrediti smjernice i aktivnosti s ciljem razvijanja jedinstvene turističke ponude ovoga kraja.

Isto tako, potrebno je uspostaviti koordinacijsko tijelo u vidu turističke zajednice ili ureda koje će pružati podršku i upravljati svim aktivnostima koje za cilj imaju razvoj ruralnog turizma i unaprijeđenje kvalitete turističke ponude.

Općina Pušća odavno je prepoznala razvoj cikloturizma kao jedan od oblika turističke ponude koji će privući brojne turiste i posjetitelje, posebice onih koji su željni provesti svoj odmor aktivno. Uspjeh u realizaciji ove ideje, razvidan je iz činjenice objedinjenih trasa biciklističkih staza okolnim područjem koje se protežu od Grada Zaprešića, Marije Gorice, Pušće, do Dubravice i Brdovca. Na tom području već su izgrađene i 2 piknik zone za biciliste koje će povezati i doprinijeti jačanju konkurentnosti turističke ponude ovoga kraja, stoga Općina Pušća svakako treba i dalje ulagati u ovaj segment ruralnog turizma. To se odnosi na izgradnju biciklističkih staza, kako za profesionalce, tako i rekreativce, te postavljanje turističke signalizacije i izradu biciklističkih karata ovoga područja.



Doprinos stvaranju jedinstvene i prepoznatljive turističke ponude svakako će donijeti i daljnja ulaganja u unaprijeđenje **Božićnog poljoprivrednog sajma zaprešićkog kraja**, koji se tradicionalno održava već 5 godinu zaredom u Pušći i prvi je sajam ovakvog karaktera na ovom području. U sklopu sajma, 2007. godine održana je i treća po redu Izložba rakija Zagrebačke županije na kojoj je sudjelovalo 28 proizvođača sa 65 uzoraka. 2006. godine na sajmu su sudjelovala 44 izlagača, dok je u 2007. godini učestvovalo 75 izlagača. Sukladno rastu broja izlagača sajam je poprimio i međunarodni karakter. Poljoprivredno božićni sajam moguće je okarakterizirati kao prezentacijski i gastronomski, ponajprije iz razloga jer se mogu kušati stara tradicionalna jela ovoga podneblja, kao i voćne rakije, aromatična pića, te ostali poljoprivredni proizvodi (sir, vrhnje, kolači, zimnica, med..). Sajam naglasak stavlja na tradiciju, običaje, kulturu, prehranu i poljoprivredu ovoga kraja. Od izložbenih primjeraka mogu se naći starinski alati i oruđa, poljoprivredna oprema, narodne nošnje, ručni radovi, suveniri, cvijeće i cvjetni aranžmani, staro lovačko oružje, lovački trofeji, kao i umjetničke slike i skulpture lokalnih umjetnika. Dio poljoprivredno božićnog sajma čini i kulturno umjetnički program KUD-ova s ovoga područja. Iz gore navednog vidljivo je da je Božićno poljoprivredni sajam objedinio poljoprivredne sa turističkim djelatnostima, te je upravo iz tog razloga potrebno usmjeriti daljnji razvoj Općine Pušća upravo u ovom pravcu.



Od turističkih sadržaja temeljenih na kulturnoj baštini, a koji bi u budućnosti mogli privući potencijalne turiste i posjetitelje, moramo izdvojiti dvorac na području Općine Pušća, a koji je trenutno u prilično zapuštenom stanju. S ciljem stavljanja dvorca u punu funkciju kao turističke atrakcije, potrebno je iznaći smještaj za 2 obitelji koje trenutno borave u dvorcu, kako bi Općina mogla započeti s izvođenjem radova. To je dugoročni prioritet koji će tijekom slijedećih godina Općina rješavati po etapama i sukladno osiguranim izvorima financiranja.

Strateški program gospodarskog razvoja Općine Pušća 2007-2012

Cilj 1;			
1.	POSLOVNO STAMBENA ZONA PUŠĆA	Razdoblje provedbe	Nositelji aktivnosti
1.1.	Rješavanje imovinsko pravnih odnosa	2007-2008	Općina Pušća, privatni vlasnici parcela
1.2.	Iznalaženje zamjenskog zemljišta za vlasnike parcela u zoni	2008	Općina Pušća
1.3.	Pronalaženje investitora za zonu	2007-2012	Općina Pušća
1.4.	Osigurati stručnu pomoć investitorima pri ishođenju tehničke dokumentacije	2008-2009	Općina Pušća
1.6.	Dovršetak infrastrukture plinske mreže	2008-2010	Općina Pušća
1.7.	Definiranje poticajnih mjera za investitore u zoni	2008	Općina Pušća
1.8.	Promocija potencijala zone	2007-2012	Općina Pušća
2.	ODRŽIVI RAZVOJ POLJOPRIVREDE	Razdoblje provedbe	Nositelji aktivnosti
2.1.	Izrada Programa održivog razvoja poljoprivrede	2008	Općina Pušća, angažirane stručne osobe
2.2.	Organizacija javnih tribina i radionica o održivom razvoju	2008	Općina Pušća, HZPSS, stručne osobe
2.3.	Razvoj ekološke poljoprivrede u koordinaciji sa turističkim djelatnostima	2007-2012	Općina Pušća, Zagrebačka županija
2.3.1.	Organizacija i sudjelovanje na događajima/sajmovima s Eko naglaskom i poljoprivrednim karakterom	2007-2012	Općina Pušća, poljoprivredna gospodarstva
2.3.2.	Proizvodnja i certificiranje ekoloških proizvoda	2007-2012	Poljoprivredna gospodarstva, HZPSS
2.3.3.	Promidžba općine kao čistog i nezagađenog područja	2007-2012	Općina Pušća, Zagrebačka županija
2.4.	Donošenje poticajnih mjera u poljoprivredi	2007-2012	Općina Pušća
2.5.	Informiranje i edukacija poljoprivrednika	2008-2012	Općina Pušća, HZPSS, angažirane stručne osobe
2.6.	Umrežavanje poljoprivrednika u zadruge	2008-2012	Općina Pušća, HZPSS, polj. gospodarstva
3.	RAZVOJ RURALNOG TURIZMA	Razdoblje provebe	Nositelji aktivnosti
3.1.	Izrada Studije razvoja turizma	2008-2009	Općina Pušća
3.1.1.	Analiza stanja prirodnih, povijesnih i kulturnih resursa	2008-2009	Angažirane stručne osobe
3.1.2.	Definiranje razvojne vizije turizma Općine Pušća	2008-2009	Angažirane stručne osobe
3.1.3.	Određivanje marketinških smjernica za privlačenje turista i potencijalnih ulagača	2008-2009	Angažirane stručne osobe
3.2.	Formiranje turističkog ureda ili zajednice i/ili udruživanje s susjednom TZ	2008	Općina Pušća, Zagrebačka županija
3.3.	Razvoj cikloturizma	2008-2012	Općina Pušća
3.3.1.	Izgradnja trase biciklističkih staza	2008-2012	Općina Pušća, Zagrebačka županija
3.3.2.	Dovršenje i puštanje u funkciju Piknik zone u Gornjoj Pušći	2008-2009	Općina Pušća
3.3.3.	Postavljanje smeđe signalizacije	2009	Općina Pušća, Zagrebačka županija
3.4.	Unaprijeđivati Božićni poljoprivredni sajam	2008-2012	Općina Pušća
3.5.	Organizacija dana tradicionalnih običaja (čehanje perja, ljuštenje kukuruza)	2008-2012	Općina Pušća
3.6.	Promocija i marketing	2008-2012	Općina Pušća
3.6.1.	Izrada web stranica Općine	2008	Općina Pušća
3.6.2.	Tiskanje promotivnih materijala	2008-2012	Općina Pušća
3.6.3.	Izrada prepoznatljivog suvenira Općine	2008	Općina Pušća
Izvori financiranja;		Općina Pušća, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Županija, fondovi	

Matrica logičkog okvira

Logika intervencije	Pokazatelji rezultata	Izvori pokazatelja	Pretpostavke
Cilj: Ravnomjerni razvoj zajednice te povećanje broja stanovnika	- visina prihoda od poreza - broj novozaposlenih - povećan broj stanovnika - povećan natalitet - povećan standard stanovnika	- baza podataka PU - baza podataka HGK I HOK - baza podataka HZZ - uredi za statistiku - ankete	
Svrha: Iskorištenost postojećih resursa Općine u svrhu cjelokupnog razvoja	- povećan br. turista/posjetitelja - povećan broj poduzetnika - povećan broj investicija - povećan broj zaposlenih	- baza podataka HZZ - baza podataka HOK I HGK - baza podataka PU - baza podataka Općine	- povećan broj turista/posjetitelja - stvorena prepoznatljivost Općine - poljoprivrednici i dalje ulažu u proizvodnju
Rezultati: Konkurentne poljoprivredne djelatnosti, razvijena specifična turistička ponuda, mladi ostaju na području općine	- broj osnovanih zadruga - broj članova zadruga - izrađen Program održivog razvoja Poljoprivrede - osnovan turistički ured/zajednica - broj održanih edukacija - broj polaznika edukacija - km izgrađenih biciklističkih staza - izrađena Studija razvoja turizma	- baza podataka Općine - baza podataka izraditelja dok. - baza podataka zadruga - HGK - baza podataka provoditelja Edukacije	- zadruga aktivne - poljoprivrednici koriste stečena Znanja - povećan broj izlagača na Božićnom poljoprivrednom sajmu
Aktivnosti: VIDİ PLAN AKTIVNOSTI		VIDİ PRORAČUN	- postoji interes svih sudionika - postoje izvori financiranja
PREDUVJET: Općinsko vijeće usvojilo Strateški program gospodarskog razvoja			

2. KRITIČNO PITANJE

Kako Općinu Pušća infrastrukturno unaprijediti?

Razvoj infrastrukture na području Općine Pušća je kontinuirana aktivnost na kojoj Općina već nekoliko godina sustavno radi, sukladno skromnom općinskom proračunu.



Za ispunjenje vizije Općine Pušća u segmentu osiguranja uvjeta stanovanja, života i sveukupnog razvoja nužno je osigurati i adekvatnu infrastrukturu. Sukladno tome, s ciljem ispunjavanja ovog razvojnog cilja predlaže se izgradnja potrebite komunalne i društvene infrastrukture.



Izgradnja komunalne infrastrukture

Što se tiče izgrađenosti sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda na području Općine Pušća, ishođena je načelna građevinska dozvola za magistralni odvojni cjevovod za odvodnju naselja Pušća i ostalih naselja koja gravitiraju k potoku Pušća. Općina trenutno radi na pribavljanju suglasnosti za izradu glavnog projekta za drugu građevinsku cjelinu. Vrijednosti samog projekta kreće se cca 7,5 mil kn, te Općina Pušća kreće u raspisivanje natječaja za izgradnju druge građevinske cjeline koje će financirati Hrvatske vode sa 60 % ukupnog iznosa projekta, a 40 % će financirati sama općina.

Također, u tijeku je izrada stručne podloge s ishođenjem lokacijske dozvole za glavne sabirne kanale za odvodnju naselja Pušća (kolektori).



Tijekom 2008. godine Općina Pušća će raditi na izradi idejnog projekta tlačnog cjevovoda od čvora 51 do spoja na kanalizacijski sustav Zaprešića s jednom crpnom stanicom. Za 2009. godinu planira se izgradnja glavnog cjevovoda I i III etape. 2009. i 2010. godine također se planira izgradnja kolektora u vrijednosti cca 25 mil. Kn, što govori u prilog činjenici da Općina Pušća svim snagama radi na tome kako bi unaprijedila i osuvremenila komunalnu infrastrukturu na cjelokupnom području Općine.

Promatrajući prometnu infrastrukturu na području Općine Pušća, razvidna je izgrađenost prometnica, no ipak je potrebno učiniti rekonstrukciju i modernizaciju nerazvrstanih cesta na području Općine, a procijenjena vrijednost se kreće cca 3,5 mil. kuna. Tijekom 2008. godine planira se asfaltiranje postojećih neizgrađenih prometnica, te slijedeće dvije godine provođenje radova na rekonstrukciji i modernizaciji postojećih prometnica presvlačenjem novim slojem asfalta. Za izgradnju prometne infrastrukture na području Općine, otvara se mogućnost apliciranja na natječaj SAPARD – Mjera 3; Razvoj ruralne infrastrukture, gdje se sredstva dodjeljuju za izgradnju nerazvrstanih cesta.

Izgradnja društvene infrastrukture

Promatrajući postojeću društvenu infrastrukturu na području Općine Pušća, vidljiv je nedostatak pojedinih segmenata, a koji su nužni za ravnomjeran razvoj cjelokupnog područja Općine. Nužnost rješavanja ovog problema ogleda se ponajprije u činjenici da Općina Pušća nema vlastiti dječji vrtić, postoji tek ispostava koju koriste djeca s cijelog područja Općine. Općina Pušća itekako je svjesna potrebe rješavanja ove problematike, te je u planu prenamjena prostora stare Osnovne škole za potrebe smještanja vlastitog dječjeg vrtića.



Navedeni prostor škole u općinskom je vlasništvu, te se trenutno čeka suglasnost državne uprave za izradu glavnog projekta prenamjene prostora. Nakon dobivene suglasnosti, Općina Pušća će raditi na izradi projekata prema potencijalnim izvorima financiranja, kako bi se u što kraćem roku proveli radovi prenamjene prostora Osnovne škole za potrebe vrtića i jaslica, kao i opremanje istih.





Kako je društvena infrastruktura usmjerena prema podizanju standarda i kvalitete života svih stanovnika, te pripada u središnje funkcije određenog područja, potrebe ulaganja u ovaj dio infrastrukture čini neizbježan dio o kojemu Općina Pušća također posvećuje veliku pozornost. Iz tog razloga Općina Pušća započela je s rekonstrukcijom prostorija kojima se koriste članovi NK Pušća, moderniziraju se svlačionice, spremište s pozornicom, rade se tribine za gledatelje, rasvjeta za nogometno igralište, praonica za potrebe NK Pušća.

Potrebna ulaganja u društvenu infrastrukturu odnose se i na rekonstrukciju Društvenog doma u Pušći, s ciljem proširenja predmetnog prostora s obzirom na broj korisnika prostora.

Cilj 2; Područje privlačno za život i osobni razvoj građana			
1.	Izgradnja komunalne infrastrukture	Razdoblje provebe	Nositelji aktivnosti
1.1.	Ishođenje načelne građevinske dozvole za magistralni odvojni cjevovod	2007	Općina Pušća
1.1.1.	Pribavljanje suglasnosti za izradu gl.projekta za II građ. cjelinu magistralnog cjevovoda	2007	Općina Pušća
1.1.2.	Izrada projektne dokumentacije	2008	Općina Pušća
1.1.3.	Raspisivanje natječaja za izgradnju II građevinske cjeline	2008	Općina Pušća
1.1.4.	Izrada stručne podloge za izgradnju kolektora	2007-2008	Općina Pušća, angažirani stručnjaci
1.1.5.	Ishođenje lokacijske dozvole	2007-2008	Općina Pušća
1.1.6.	Izgradnja kolektora	2009-2010	Općina Pušća, Zagrebačka županija
1.1.7.	Izrada idejnog projekta tlačnog cjevovoda	2008	Općina Pušća
1.1.8.	Izgradnja gl. cjevovoda I i III etape	2009	Općina Pušća, Županija, resorno ministarstvo
1.2.	Izrada projekta izgradnje nerazvrstanih cesta	2007	Općina Pušća
1.2.1.	Ishođenje građevinskih dozvola	2007	Općina Pušća
1.2.2.	Izrada projekata za ishođenje sredstava	2007-2012	Općina Pušća
1.2.3.	Izgradnja nerazvrstanih cesta	2008	Općina Pušća, Zagrebačka županija, fondovi
1.2.4.	Rekonstrukcija i modernizacija postojećih prometnica	2009-2012	Općina Pušća
2.	Izgradnja društvene infrastrukture	Razdoblje provedbe	Nositelji aktivnosti
2.1.	Izrada projekta proširenja Društvenog doma u Pušći	2007-2008	Općina Pušća
2.1.1.	Pribavljanje potrebnih dozvola i suglasnosti	2008	Općina Pušća
2.1.2.	Izvođenje građevinskih radova proširenja	2008-2009	Općina Pušća
2.2.	Izrada glavnog projekta prenamjene prostora OŠ u Pušći za smještanje dječjeg vrtića i jaslica	2007	Općina Pušća
2.2.1.	Izrada projektne dokumentacije	2007-2008	Općina Pušća
2.2.2.	Ishođenje dozvola i suglasnosti	2008	Općina Pušća
2.2.3.	Izvođenje građevinskih radova	2008-2009	Općina Pušća, Zagrebačka županija, fondovi
2.2.4.	Nabava opreme i namještaja	2008-2009	Općina Pušća, Županija, fondovi
2.2.5.	Izrada aplikacija i projekata za ishođenje potrebnih sredstava	2007-2012	Općina Pušća
Izvori financiranja:		Općina Pušća, županija, resorna ministarstva, domaći i inozemni fondovi	

Matrica logičkog okvira

Logika intervencije	Pokazatelji rezultata	Izvori pokazatelja	Pretpostavke
Cilj: Područje privlačno za život i osobni razvoj građana	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj stanovnika - povećan broj mladih parova - povećan natalitet - broj novootvorenih radnih mjesta - povećan prihod Općine 	<ul style="list-style-type: none"> - baza podataka Općine - intervjui - ankete - baza podataka PU - HZZ 	
Svrha: Osiguranje osnovnih standarda kvalitete života stanovnika	<ul style="list-style-type: none"> - postotak izgrađenosti infrastru. - broj priključaka na kan., plin... - broj korisnika Društvenog doma - broj djece koja pohađaju vrtić 	<ul style="list-style-type: none"> - baza podataka izvođača radova - baza podataka Općine - baza podataka dječjeg vrtića 	<ul style="list-style-type: none"> - mladi ostaju na području Općine - radna mjesta osigurana i pružaju mogućnost osobnog razvoja mladih ljudi - Općina se i dalje razvija, prati trendove
Rezultati Izgrađena komunalna i društvena infrastruktura, izvršena rekonstrukcija na postojećoj društvenoj infrastrukturi, novi investitori u Općini, raznolikost društvenih sadržaja	<ul style="list-style-type: none"> - broj posjetitelja Općine - broj investitora u Općini - broj zainteresiranih pot. Investi. - broj zaposlenih - broj korisnika društvenog doma 	<ul style="list-style-type: none"> - baza podataka Općine - baza podataka PU - HZZ 	<ul style="list-style-type: none"> - otvaraju se nova radna mjesta - društveni događaji posjećeni i prihvaćeni od strane stanovnika - postoje izvori financiranja
Aktivnosti: VIDI PLAN AKTIVNOSTI		VIDI PRORAČUN	<ul style="list-style-type: none"> - postoji infrastrukturna problematika - svi čimbenici u projektu zainteresirani za rješavanje ove problematike - usaglašenost razvojnih prioriteta
PREDUVJET: Općinsko vijeće usvojilo Strateški program gospodarskog razvoja			

3. KRITIČNO PITANJE

Kako osigurati održivi razvitak uz očuvanje tradicionalnih vrijednosti Općine?

Jačanja kapaciteta udruga

Na području Općine Pušće postoji znatan broj udruga koje u većem dijelu sredstva za provođenje svojih aktivnosti potražuju iz proračuna Općine. Neke od tih udruga su udruga žena, umirovljenika, branitelja, udruga Brlekov breg, udruga «EKOTURISTIKO za promicanje ekologije i turizma» koja nije registrirana na području Općine Pušća, ali velikim dijelom djeluje u interesu općine, zatim lovačka udruga, kulturno – umjetnička društva, te nogometni klub NK Pušća. U sklopu udruge Ekoturistiko djeluje i klub «Peciklin» u Gornjoj Pušći koji promovira brdski i rekreativni biciklizam, te se bavi posudbom bicikala za sve zaljubljenike i sve one koji na poseban način žele iskusiti pravi "zagorski štimung".

Od udruga iz domene kulture i umjetnosti poseban naglasak moramo staviti na Kulturno-umjetničko društvo «Pušća» koji je i idejni začetnik i organizator manifestacije međunarodnog festivala folklora «ETNO PUŠĆA» na kojem sudjeluju kulturno – umjetnička društva iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Slovačke, Mađarske, kao i KUD-ovi nacionalnih manjina iz Hrvatske, te folklorna društva iz Grada Zagreba, Sisačko – moslavačke i Zagrebačke županije. Ova manifestacija održava se već 8 godinu zaredom, te je samo u posljednje 3 godine nastupilo više od pedeset folklornih ansambala i kulturno – umjetničkih društava iz Hrvatske i Europe. Manifestacija «ETNO PUŠĆA» po svojim karakteristikama ima međunarodni, nacionalni i regionalni značaj jer promovira multinacionalnost na način da doprinosi očuvanju kulturne baštine, razvoju svijesti manjinskih naroda o vlastitim korijenima, te razvitku međusobne tolerancije i razumijevanja i osnaživanja multikulturalnih spona.

Isto tako, na području općine djeluje i «UDRUGA PRIJATELJA UMJETNOSTI PUŠĆA» osnovana 2001. godine, čiji brojni članovi i vanjski suradnici svojim aktivnostima doprinose razvoju i promociji umjetnosti ovoga kraja. U prostorijama župne crkve sv. Jurja smještena je galerija u kojoj članovi udruge izlažu svoje radove. Svake godine u predbožićno vrijeme, „Udruga prijatelja umjetnosti Pušća“ organizira natječaj pod nazivom „Jaslice moga kraja“ koji u naravi predstavlja natječaj dječjih radova u domeni likovnog izražavanja, te moramo naglasiti da je ovaj natječaj poprimio i međunarodni karakter.

Naime, u 2007. godini sudjelovalo je preko 1.000 radova djece iz Hrvatske i inozemstva. Isto tako, udruga svake 3 godine organizira likovnu koloniju, u suradnji sa likovnom akademijom iz Zagreba, u kojoj također sudjeluje sve veći broj umjetnika. Brojni su radovi članova ove udruge izloženi na području Općine Pušća, pa tako možemo vidjeti skulpture ispred zgrade općine, škole, te župnog ureda. Iako je udruga amaterskog karaktera, brojni članovi, vanjski suradnici, te studenti svojim radom i sudjelovanjem itekako su aktivni u očuvanju tradicijske umjetnosti ovoga kraja.

Problemi u radu udruga na području Općine odnose se prije svega na nedovoljnu educiranost o načinima i mogućnostima poslovanja udruga, te sukladno tome, njihov opstanak ovisi o proračunu općine. Na području Općine, također nedostaje udruga za razvoj civilnog društva koja bi bila predstavljala krovnu instituciju svim postojećim udrugama, te koja bi preuzela inicijativu iznalaženja potencijalnih izvora financiranja potrebnih za provedbu ciljanih aktivnosti svake pojedine udruge.



S problematikom nedostatka potrebitih sredstava za kvalitetniji rad Udruga pojavljuje se i problem nedostatka educiranosti članova udruga u smislu određenih znanja i vještina kojim bi se unaprijedio rad udruga kao i osigurali novi izvori prihoda. Tijekom proteklih godina na tržištu je prisutno niz natječaja usmjerenih upravo ka jačanju kapaciteta udruga, te se smatra da je provođenje informiranja i edukacija udruga prijeko potrebno u svrhu aktivnijeg sudjelovanja društva u rješavanju problema u zajednici, a sve to upravo kroz projekte i programe udruga. No, prije svega potrebno je osigurati pomoć u formiranju i registraciji prethodno spomenute udruge za razvoj civilnog društva kao krovne institucije, te kontinuirano praćenje i pomoć u daljnjem razvoju istih.

Stoga, ovaj Strateški program gospodarskog razvoja kroz jačanje neprofitnog sektora usmjeriti će se na jačanje kapaciteta Udruga, time što bi usmjerio pozornost na svshishodnost i učinak rada Udruga, te ih usmjerio na edukativne programe kojim bi oni dobili određena znanja i vještine, te naučeno primjenili u vođenju i radu Udruga. Također je nužno usmjeriti zajednicu na provođenje aktivnosti u odnosu na prioritete koje odrede sami građani organizirani u građanske inicijative i udruge. Potrebno je raditi i na jačanju samoodrživosti postojećih udruga i inicijativa, njihovoj vidljivosti u zajednicama, te na podršci volonterskim aktivnostima.



Javni prostori

Jedan od projekata planiranih Strateškim programom gospodarskog razvoja svakako čine i javni prostori koji predstavljaju nezaobilazan i važan dio svakodnevnog života svake pojedine lokalne zajednice. Javni prostori uključuju ulične prostore, trgove, parkove, dječja igrališta i druga mjesta na kojima se ljudi okupljaju, druže, rekreiraju ili jednostavno opuštaju u šetnjama i drugim aktivnostima. Pod javnim prostorima prvenstveno se misli na prostore u vlasništvu lokalne samouprave koje građani trenutno koriste ili koji stoje prazni, a mogli bi se prenamijeniti i osmisлити prigodnim sadržajima. Javni prostori su žila kucavica lokalne zajednice, te se prema njima može se utvrditi način na koji neka lokalna zajednica funkcionira.



Na području Općine Pušća potrebno je raditi na uređenju javnih prostora i to prije svega na uređenju javnih površina. Zajednički cilj svima nama odnosi se na izgradnju i modernizaciju takvih javnih prostora koji će udahnuti nov život zajednici, potaknuti suradnju među stanovništvom, te jačati sposobnosti lokalnih vlasti da postanu lider u svojoj zajednici.

Zaštita okoliša

Što se tiče zaštite okoliša, kao vrlo važnog segmenta održivog razvitka kojem stremi i Općina Pušća u vlastitim razvojnim procesima, moramo naglasiti da se takvi problemi najuspješnije rješavaju uz sudjelovanje svog stanovništva, upravo iz razloga što oni predstavljaju neposrednu prijetnju zdravlju i kvaliteti života svakog ponaosob.

Važnost zaštite okoliša kao neizbježnog segmenta u daljnim procesima razvoja prepoznala je i sama Općina Pušća koja izdvaja znatna financijska sredstva iz svog proračuna za projekte u domeni zaštite okoliša, od kojih možemo izdvojiti i sanaciju smetlišta (odlagališta otpada) koje je bilo smješteno uz samu kuriju Rauch, a što je bilo neprihvatljivo s obzirom na činjenicu da navedena kurija pripada u zaštićena kulturna dobra.



Upravo iz tog razloga, razvoj ekološke svijesti kod svih stanovnika područja Općine Pušća predstavlja naš glavni cilj po pitanju zaštite okoliša. To se prije svega odnosi na informiranje i educiranje stanovnika o zaštiti okoliša, klimatskim promjenama, te utjecaju suvremenog načina života na okoliš koji nas okružuje i njegovim štetnim posljedicama. Stoga, organiziranjem tematskih radionica, javnih tribina i informativnih seminara želimo potaknuti svakog pojedinca na razmišljanje o tome što svaki od nas pojedinačno može učiniti kako bi sačuvali naše prirodne resurse.

Predlaže se i provođenje programa edukacija već kroz predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje, organizacije zajedničkih akcija uređenja okoliša, te npr. organizacija izbora najljepše okućnice. Ono što ne smijemo izostaviti je nužnost aktiviranja udruga u projektima zaštite okoliša, kao i kvalitetna promocija općine kao čistog i ekološki osviještenog područja, koje će itekako doprinijeti cjelokupnom razvoju Općine Pušća.

Strateški program gospodarskog razvoja Općine Pušća 2007-2012

Cilj 3; Razvoj civilnog sektora				
1.	Jačanje kapaciteta udruga	Razdoblje provedbe	Nositelji aktivnosti	
1.1.	Izraditi bazu podataka	2008	Općina Pušća	
1.2.	Dijagnosticirati problematiku razvoja Udruga	2008	Općina Pušća	
1.3.	Formiranje krovne institucije za razvoj civilnog društva	2008-2009	Općina Pušća, Županija	
1.4.	Provođenje edukacija postojećih udruga	2008-2012	Općina Pušća, stručne osobe	
1.4.	Pomoć udrugama u izradi prijedloga projekata za javljanje na natječaj	2008-2012	Općina Pušća	
1.6.	Kreiranje internih pravilnika evaluacije i praćenja rada udruga	2008-2012	Općina Pušća	
1.7.	Promovirati rad i rezultate rada Udruga	2008-2012	Općina Pušća	
2.	Javni prostori	Razdoblje provedbe	Nositelji aktivnosti	
2.1.	Provođenje edukacija s ciljem razvijanja svijesti građana o uređenju i održavanju javnih prostora	2008-2012	Općina Pušća, stručne osobe	
2.2.	Organizacija kreativnih radionica s ciljem prikupljanja ideja	2008-2012	Općina Pušća	
2.3.	Osnivanje Povjerenstva za projekte javnih prostora	2008	Općina Pušća	
2.4.	Izrada projekata za izgradnju dječjih igrališta	2008-2012	Općina Pušća	
2.5.	Osigurati izvore financiranja	2008-2012	Općina Pušća	
3.	Zaštita okoliša	Razdoblje provedbe	Nositelji aktivnosti	
3.1.	Edukacija stanovništva o zaštiti okoliša putem javnih tribina i radionica	2007-2012	Općina Pušća, Županija, FZO	
3.2.	Organizirati akcije uređenja okoliša	2007-2012	Općina Pušća	
3.3.	Animirati udruge za uključenost u projekte zaštite okoliša	2007-2012	Općina Pušća	
3.4.	Izraditi Program edukacije za predškolski i školski uzrast	2007-2009	Općina Pušća	
3.5.	Organizirati izbor najljepše okućnice	2007-2012	Općina Pušća	
Izvori financiranja;		Općina Pušća, Zagrebačka županija, FZO, resorno ministarstvo		

Matrica logičkog okvira

Logika intervencije	Pokazatelji rezultata	Izvori pokazatelja	Pretpostavke
CILJ: Razvoj zajednice i povećanje kvalitete života svih stanovnika	- povećani prihodi Općine - povećan broj zaposlenih - rast broj visoko školovanih ml.ljudi	- Baza podataka PU - HZZ - Baza podataka Općine	
SVRHA: Jačanje kapaciteta udruga na području Općine; jačanje aktivizma stanovništva, te interesa za NGO sektor; uređeni javni prostori u punoj funkciji	- broj udruga - broj članova udruga - broj korisnika javnih prostora	- Baza podataka udruga - Baza podataka Općine	- povećan broj udruga i članova
REZULTATI: Educirane udruge, aktivna cjelokupna zajednica, povećan broj događanja, razvijena svijest stanovništva o važnosti očuvanja i zaštite okoliša, uređen okoliš i javni prostori	- broj odrađenih seminara, radionica - broj korisnika/sudionika seminara - broj udruga - vrste događanja - aktivan rad udruga	- Baza podataka Općine - Baza podataka udruga - Baza podataka provoditelja edukacije	- udruge koriste znanja dobivena edukacijom i pišu projekte - osigurani izvori financiranja - javni prostori se koriste
AKTIVNOSTI: VIDİ PLAN AKTIVNOSTI		VIDİ PRORAČUN	- postoji interes svih dionika - nadležne institucije žele sufinancirati programe rada Udruga
PREDUVJET: Općinsko vijeće usvojilo Strateški program razvoja			

9. PROVEDBA I IMPLEMENTACIJA STRATEŠKOG PROGRAMA

U smislu daljnje implementacije Strateškog programa gospodarskog razvoja (SPGR) Općine Pušća ostavljeno je niz mogućnosti i načina same implementacije. Sami načini nisu propisani određenim metodologijama, odnosno, oni ovise o lokalnoj zajednici, kapacitetima i 'volji' lokalne zajednice u njihovoj implementaciji.

Ono što je karakteristično za implementaciju Strateškog programa je praćenje ustaljene procedure u implementaciji. Proceduralni pristup u implementaciji uključuje tri bitna elementa, a odnosi se na:

- **Provedbu**
- **Praćenje**
- **Ažuriranje**

9.1. Provedba

Strateški program gospodarskog razvoja treba u provođenju potporu institucije odgovorne za provođenje plana. Idealno bi bilo da se nastavi suradnja na gospodarskom razvoju između lokalne samouprave i gospodarskih subjekata uključenih u izradu strateškog plana gospodarskog razvoja kroz rad u radnoj skupini. Uključeni u izradu SPGR-a trebali bi aktivno raditi i na njegovoj implementaciji, a Općina bi trebala formirati povjerenstvo ili odgovarajuće tijelo (npr. Koordinacijski tim, radni tim) koje će biti zaduženo za provedbu, praćenje i ažuriranje SPGR-a.

Odluku o tijelu koje će biti nadležno za praćenje provedbe trebalo bi donijeti općinsko poglavarstvo i to je jedno od ključnih pitanja za realizaciju programa. Odabir članova ovih Radnih tijela je od izuzetne važnosti za daljnji proces. Stoga, prilikom odabira članova potrebno je obratiti pažnju na slijedeće: uključenost svih političkih stranaka u implementaciju kako bi se proces nastavio bez obzira na moguća buduća politička previranja, (izmjene) vlasti, nadalje trebalo bi uključiti članove različitih profila, različitih stručnih sprema te različitih interesa (kulturnih, obrazovnih, gospodarskih, tehničkih i dr.). Naglasak također treba staviti na uključenost vanjskog suradnika koji bi koordinirao ovakvom radnom skupinom, te upravljao redovitim sastancima koji bi bili prvenstveno Radnog karaktera.

Nadalje, jedan on prvih zadataka ovako formuliranog radnog tijela bio bi Izraditi sveobuhvatan plan aktivnosti za period od godinu dana, kako bi se mogao pratiti tijek provedbe te kako bi svaki član Radnog tijela jasno prepoznao svoju ulogu i očekivanja u timu.

9.2. Praćenje

Praćenje pruža informacije koje su potrebne za procjenu provedbe programa, te rukovodi promjenama i ažuriranjem, što će omogućiti usmjeravanje napora ostvarenju vizije. Redovito izvještavanje o praćenju, putem javnih izvještaja, osigurat će transparentnost procesa i pojačati obvezu prema provedbi.

- Pokazatelji iz matrica logičkog okvira (log – frame) procijenit će da li se planirane intervencije realiziraju i daju li željene rezultate
- Usporedba planova aktivnosti i proračuna otkriva da li se resursi koriste na određenoj razini, te da li se koriste prema planu
- Organizacijski pregled prati promjene kod pojedinaca i organizacija koje mogu utjecati na njihove sposobnosti izvršavanja zadataka

Radni tim ili koordinacijsko tijelo koje će se baviti provođenjem Strateškog programa u ovoj fazi bi trebalo uspostaviti upravljački tim za nadgledanje provođenja projekta. Nadalje, u rješavanju ovog pitanja može se organizirati niz zasebnih tijela koji se sastoje od stručnjaka određenog profila potrebnog za procjenu svake pojedine aktivnosti. Ovdje je bitno za napomenuti da odabir broja i tijela i članova tih timova ovisi o opsežnosti i kompleksnosti rješavanja određenog kritičnog pitanja. Npr. infrastrukturna pitanja za svoje rješavanje zahtijevaju opsežnost ali ne i kompleksnost i obrnuto. Dakle, radna tijela se trebaju osnovati samo za pitanja koja su i kompleksna i opsežna.

9.3. Ažuriranje

SPGR je instrument za prilagodbu promjenama, pa se stoga mora održavati kroz svježije i periodičke preglede i dopunjavati tekućim informacijama. Većina podataka se ažurira na godišnjoj osnovi kada državni izvori osiguravaju nove informacije, a te opet sadržavaju podatke o novonastaloj situaciji. Kada se pregled situacije dovrši, to je pravo vrijeme za instituciju koja vrši praćenje da potraži odgovore na dodatna pitanja:

- Da li je ciljano pitanje i dalje kritično za gospodarsku budućnost zajednice?
- Da li ova intervencija i dalje rješava kritično pitanje?
- Da li koristi od programa i dalje opravdavaju resurse potrebne za provedbu?
- Da li postoje kakve nenamjerne (negativne) posljedice intervencije?

Osim u slučaju da vanjsko okruženje ne prolazi kroz brze i značajne promjene, SPGR bi trebao biti valjan najmanje iduće tri godine, no u sredinama koje se ubrzano razvijaju, kao što ima brojnih slučajeva u Hrvatskoj, potrebno je ažuriranje na godišnjoj osnovi.

Također, ako sagledamo aspekt statusa Republike Hrvatske, odnosno pripreme za pristup zemljama članicama Europske Unije, tada moramo obratiti pažnju na relevantnost i točnost podatka koje nosi jedan ovakav razvojni dokument. Drugim riječima, Strateški program trebao bi biti redovito ažuriran i usklađen s nadolazećim kriterijima pretpristupnih fondova iz kojih se dio prepoznatih prioriteta i planira financirati.

10. ZAKLJUČAK

Intervencije predviđene ovim programom cjelokupnog razvoja Općine Pušća odnose se na razdoblje 2007. – 2012. Ostvarenje planiranih intervencija je moguće uz zajedničko djelovanje svih sudionika. Također treba osigurati financijska sredstva iz različitih izvora, kao što su sredstva resornih ministarstva, ali i moguća znatna sredstva iz međunarodnih različitih fondova namijenjenih razvoju gospodarstva, poljoprivrede i turizma. Preduvjet za dodjelu sredstava su logično osmišljeni projekti koji udovoljavaju prioritetnim potrebama zajednice prepoznatima i u provedenom procesu (vidljivima u ovom dokumentu), te kriterijima dobre kakvoće projekta (važnost, izvedivost i održivost). Pritom će zajednica često morati osigurati i vlastiti udio sredstava. U predloženim intervencijama prepoznamo mogućnosti i potrebe za različitim projektima/programima, kao na primjer marketinški plan Općine, općinski program poticajnih mjera za razvoj gospodarstva, poljoprivrede i dr.

Općina također mora ustrajati u stalnom poboljšanju odnosa sa lokalnim poduzetnicima i poljoprivrednicima, u izgradnji međusobnog povjerenja, svom poduzetničkom ponašanju te stvaranju sve boljih, stabilnijih i sigurnijih uvjeta za razvoj gospodarstva na svom području.

Sve navedeno neće biti moguće postići i bez dobre suradnje Općine Pušća sa susjednim općinama i gradovima, Županijom i Vladom RH, posebice sa pojedinim ministarstvima.

Prilog 1;
ANALIZA STANJA

1. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Zagrebačka županija smještena je u središnjem dijelu Republike Hrvatske. Na zapadu graniči sa Slovenijom, na sjeveru s Krapinsko-zagorskom županijom, Varaždinskom županijom i Koprivničko-križevačkom županijom, na istoku s Bjelovarsko-bilogorskom i Sisačko-moslavačkom, a na jugu s Karlovačkom županijom. s gradom Zagrebom jedinstvenu gospodarstvenu cjelinu od preko milijun stanovnika s najboljim poduzetničko-poslovnim ozračjem i mogućnostima u ovom dijelu Europe. Nalazi se na ključnom čvorištu europskih i regionalnih prometnih pravaca.



U sastav Zagrebačke županije ulazi osam gradova: Dugo Selo, Ivanić-Grad, Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Vrbovec i Zaprešić, te dvadeset šest općina: Bedenica, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubrava, Dubravica, Farkaševac, Gradec, Jakovlje, Klinča Sela, Krašić, Kloštar Ivanić, Kravarsko, Križ, Luka, Marija Gorica, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Preseka, Pušća, Rakovec, Rugvica, Stupnik, Sveta Nedjelja i Žumberak.

Glavno županijsko središte je grad Zagreb.

Zagrebačka županija veličinom svog prostora jedna je od većih županija u Hrvatskoj. U Prostornom planu Zagrebačke županije za površinu se koristi posljednji podatak od 3058,15 km² - koji je Državna geodetska uprava - Zavod za fotogrametriju krajem 1999. godine uskladio sa Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", broj 10/97) i dotadašnjim izmjenama i dopunama istog zakona.

Udio površine županije u ukupnoj površini Države iznosi 5,4 %.

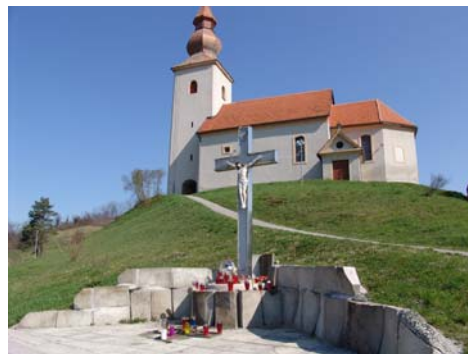
Broj stanovnika u osam gradova i 26 općina, odnosno 697 naselja, prema popisu iz 1991. iznosio je 282.989 ukupnog stalnog stanovništva (tj. sa stanovništvom u inozemstvu), odnosno 264.389 stanovnika u zemlji, prisutnih na području Županije. Znači da gustoća naseljenosti u Županiji (prema popisu stanovnika iz 1991. godine) iznosi 92,5 st./km², odnosno 87 st./km², ako se uzima u obzir samo stanovništvo prisutno na ovom prostoru. To je nešto iznad republičkog prosjeka, a znatno ispod zagrebačkog.

	Upravno- teritorijalne promjene					
	VI/90.	V/92.	I/93.	IX/95.	I/97.	XI/97.
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA						
Površina u km ²	3.830	1.920	2.570	2.789	3.078	3.058,15
Stalni stanovnici- ukupno	313.080	147.400	230.600	259.269	282.680	282.989
Gustoća naseljenosti st/km ²	82	77	90	93	91,8	92,5
GRAD ZAGREB						
Površina u km ²	1.716	1.930	1.288	619	640	640
Stalni stanovnici- ukupno	933.914	943.914	867.717	776.399	777.826	777.826
Gustoća naseljenosti st/km ²	544	517	674	1.254	1215,3	1215,3

Broj stanovnika također je u velikom rasponu, tako da 6 općina ima manje od 2.000 stanovnika (Bedenica, Kravarsko, Rakovec, Dubravica, Marija Gorica i Luka), 15 općina ima između 2.000 i 5.000 stanovnika (Brckovljani, Rugvica, Kloštar Ivanić, Klinča Sela, Krašić, Pisarovina, Žumberak, Stupnik, Orle, Pokupsko, Farkaševac, Gradec, Preseka, Pušća i Jakovlje), između 5.000 i 10.000 ima grad Dugo Selo i samo 4 općine (Križ, Dubrava, Bistra i Brdovec), dok više od 10.000 stanovnika ima samo jedna općina (Sv. Nedelja) i svi gradovi, s tim da Samobor ima više od 30.000 stanovnika, a Velika Gorica više od 50.000 stanovnika.

2. OPĆINA PUŠĆA

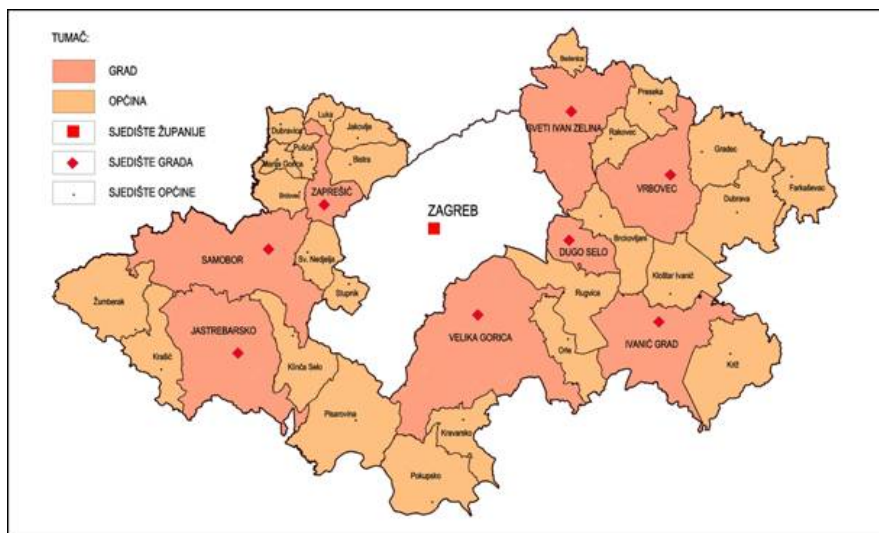
Općina Pušća smještena je na zapadnom dijelu Zagrebačke županije, svega 9 km udaljenom od grada Zaprešića. U sastavu Općine nalaze se 8 naselja: Bregovljana, Donja Pušća, Dubrava Puščanska, Gornja Pušća, Hrebine, Hruševac Puščanski, Marija Magdalena i Zlebec Puščanski. Najveće naselje je Donja Pušća koja ujedno predstavlja i središte općine.



Općina Pušća osnovana je 1993. godine prilikom promjene teritorijalno političkog ustrojstva Zagrebačke županije, a u razdoblju prije toga nalazila se u sastavu bivše Općine Zaprešić. Područje Općine Pušća na sjeveru i istoku graniči sa gradom Zaprešićem, a na jugu sa Općinom Brdovec. U zapadnom dijelu područje općine graniči sa Općinom Marija Gorica, te u sjeverozapadnom dijelu sa Općinom Dubrava.



U prometno – geografskog gledišta Općina Pušća se nalazi na prostoru na kojem se spajaju dva ključna hrvatska prostora – podunavski i jadranski. Rezultat takvog položaja na čvorištu europskih i regionalnih prometnih pravaca, je relativno mala udaljenost ostalih dijelova Hrvatske. Najvažniji prometni pravac Općine Pušća je županijska cesta od Zaprešića prema Klanjcu (Kumrovečka cesta). Ova cesta pruža se područjem Općine dijagonalno u smjeru jugoistok – sjeverozapad i predstavlja najznačajniju osnovicu za razvoj u prostoru.



Danas čitava općina Pušća, zajedno sa gradom Zaprešćem predstavlja zapadni rub zagrebačke urbane regije čineći sastavni dio gravitacijske zone grada Zagreba.

2.1. Klima i reljef

Glavna obilježja klime ovoga prostora uklapaju se u opće klimatske uvjete zapadnog dijela Panonske nizine. To je tipična umjerena kontinentalna klima sa zimskim srednjim temperaturama u siječnju nešto ispod 0 C i ljetnim u srpnju oko 20 C. Količina oborina je 1.000 mm godišnje u nizinama, a raste s visinom do 1.200 mm na Medvednici. Oborine su tijekom godine relativno ravnomjerno raspoređene. Snježni pokrivač zadržava se na tlu prosječno više od 60 dana na Samoborskom gorju, a četrdesetak dana u nizinama. Najučestaliji su vjetrovi iz pravca sjeveroistoka i jugozapada

Što se reljefa tiče, možemo reći da na području općine većinom prevladavaju brežuljkasti i gorski krajevi. Reljef ovog područja je vrlo dinamičan, isprekidan brojnim rasjedima, te naboran brojnim gorskim ograncima. Ova raznovrsnost stvara izražajnu prepoznatljivost krajolika koja je razlog njegovih prirodnih ljepota. Prostor obiluje usitnjenim ispreplitanjem šumaraka, livada, oranica i voćnjaka, vinograda i vrtova, dolina, blagih padina i strmih brijegova.

Pedološki sloj cjelokupne županije, a i same općine Pušća oblikuju automorfna i hidromorfna tla. Pogodnost tla za ratarsku proizvodnju smanjuje se s nadmorskom visinom, pa su tla brežuljkastih i gorskih predjela niže bonitetne klase (šume i pašnjaci na višim, a vinogradi na nižim područjima).

Na području općine nema osobito vrijednih tala, odnosno tala iz prostorne kategorije P1. Najvrednije od obradivih površina nalaze se uz naselje Gornja Pušća, a pripadaju prostornoj kategoriji vrijednih obradivih tala, te ih je svakako potrebno sačuvati isključivo za potrebe poljoprivredne proizvodnje. Ovih površina na području Općine ima vrlo malo, a danas se koriste kao oranice, livade i vinogradi.

To su ilovasta tla umjerenih padina, srednje duboka do duboka i dobre dreniranosti. Uz provođenje agromelioracijskih zahvata manjeg intenziteta, na ovim je površinama moguće osigurati vrlo pogodno tlo za uzgoj voćarskih kultura, prije svega šljiva, lješnjaka, jagoda, malina, kupina, kao i jabuka i krušaka, te većinu ratarskih i povrćarskih kultura.

Većina obradivih poljoprivrednih površina na području Općine Pušća pripada prostornoj kategoriji P3, a prekrivene su vinogradima, voćnjacima i livadama.

2.2. Demografska slika

Na području Općine Pušća prema popisu stanovništva iz 2001. godine živi 2.484 stanovnika koji čine 728 kućanstva. Prema broju stanovnika općina je jedna od najmanjih u županiji. Udio stanovništva Općine Pušća u ukupnom stanovništvu županije iznosi 0,81 %.

Prema popisu Državnog zavoda za statistiku iz 2001. godine ukupan broj stanovnika na području općine Pušća iznosi 2.484 od čega muškarci broje 1.230 stanovnika, a žene 1.254.

Tablica 1.

	Broj stanovnika Popis 1981.	Broj stanovnika Popis 1991.	Broj stanovnika Popis 2001.
OPĆINA PUŠĆA	2 102	2 273	2484
Bregovljana	76	74	84
Donja Pušća	587	707	763
Dubrava Pušćanska	114	147	167
Gornja Pušća	380	468	549
Hruševac Pušćanski	273	274	321
Hrebine	327	304	260
Marija Magdalena	219	225	244
Žlebec Pušćanski	126	74	96

Iz prethodne tablice 1. možemo vidjeti kako se broj stanovnika na području općine kroz sva naselja (ukupno 8) godinama povećavao za prosječno 7 – 10% u deset godina. Međutim, uzrok ovakvog porasta stanovništva ne nalazi se u visokom prirodnom prirastu, već u pozitivnom saldu migracija, a značajan udio doseljenika na ovo područje imalo je stanovništvo iz ratom zahvaćenih dijelova Hrvatske.

Općina Pušća u svom sastavu broji slijedeća naselja i sukladno tome, broj stanovnika prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2001. godine:

Tablica 2.

	Struktura	Broj stanovnika
Općina Pušća	Sv.	2.484
	M	1.230
	Ž	1.254
Naselja		
Bregovljana	Sv.	84
	M	40
	Ž	44
Donja Pušća	Sv.	763
	M	372
	Ž	391
Dubrava Pušćanska	Sv.	167
	M	85
	Ž	82
Gornja Pušća	Sv.	549
	M	271
	Ž	278
Hrebine	Sv.	321
	M	166
	Ž	155
Hruševac Pušćanski	Sv.	260
	M	127
	Ž	133
Marija Magdalena	Sv.	244
	M	124
	Ž	120
Žlebec Pušćanski	Sv.	96
	M	45
	Ž	51

Izvor podataka; DZS popis 2001. godine

Prema podacima Općine Pušća za 2007. godinu na području općine trenutno boravi 2.740 stanovnika, iz čega je vidljiv porast broja stanovnika u odnosu na popisnu 2001. Godinu.

Što se tiče ostalih demografskih obilježja, Općina Pušća pripada u treću kategoriju unutar županije u smislu gustoće naseljenosti, te je prosječna gustoća naseljenosti stanovnika od 100 do 200 stanovnika/m² uz još tri općine (Bistra, Marija Gorica i Jakovlje).

Tablica 3.

Naselje	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Gustoća (st/km ²)
Bregovljana	84	1,10	76,36
Donja Pušća	763	3,14	242,99
Dubrava Pušćanska	167	3,30	50,61
Gornja Pušća	549	2,98	184,23
Hrebine	321	2,23	143,95
Hruševac Pušćanski	260	1,88	138,29
Marija Magdalena	244	1,58	154,43
Žlebec Pušćanski	96	0,88	109,09
UKUPNO	2.484	17,10	137,40

Izvor podataka: Popis stanovnika po naseljima općine Pušća prema popisu DZSa iz 1981. i 1991. godine

Iz prethodne tablice 3. vidljivo je da prosječna gustoća naseljenosti za cjelokupno područje Općine Pušća iznosi 137,40 st/km², što je svrstava u red gušće naseljenih područja županije.

Općina Pušća počinje se intenzivnije razvijati tek posljednjih tridesetak godina zahvaljujući geoprometnom položaju, odnosno prolazu glavne prometne žile kucavice Zagreba i Hrvatske prema Hrvatskom zagorju, Sloveniji i dalje prema ssszapadnoj Europi. Te pojačane veze sa Zagrebom i regionalno turističko-rekreacijsko valoriziranje Marijagoričkog prigorja, zajedno sa kulturno-povijesnim znamenitostima cijeloga kraja utječu na razvoj općine, suvremeniji općinski preobražaj, te na povećanje njegova stanovništva.

Tablica 4. Starosna struktura stanovništva

NASELJE	UKUPNO	0-19 GODINA	20-59 GODINA	60 I VIŠE GODINA	NEPOZNATO	INDEKS STAROSTI
Bregovljana	84	17	47	20	0	117,65
Donja Pušća	763	161	452	147	3	91,30
Dubrava Pušćanska	167	41	84	2	0	102,44
Gornja Pušća	549	127	316	105	1	82,68
Hrebine	321	70	192	59	0	84,29
Hruševac Pušćanski	260	53	138	66	3	124,53
Marija Magdalena	244	57	130	54	3	94,74
Žlebec Pušćanski	96	20	57	19	0	95,00
UKUPNO	2.484	546	1416	512	10	93,77

Promatrajući tablični prikaz dobne strukture stanovništva Općine Pušća, razvidno je da je odnos starog i mladog stanovništva najpovoljniji na području naselja Gornja Pušća i Hrebine, dok je u ostalim naseljima populacija nešto starija.

Što se tiče poljoprivrednog stanovništva, prema popisu iz 2001. godine na području Općine Pušća ono čini 3,1 % ukupnog stanovništva. Međutim, isto tako podatak iz 1991. godine koji govori da od ukupnog broja kućanstava na području općine čak 65 % posjeduje poljoprivrednog gospodarstvo, ipak ukazuje na činjenicu da se stanovništvo bavi poljoprivredom kao sekundarnim zanimanjem, što je česta pojava u područjima koja se nalaze u blizini velikih gradova.

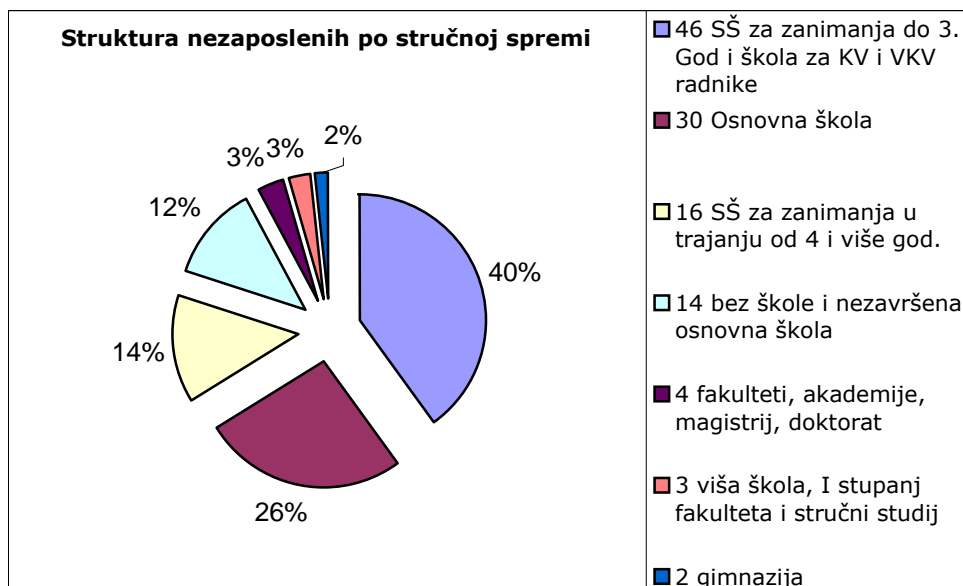
2.3. Nezaposlenost

Promatrajući broj i strukturu nezaposlenih u proteklih 8 godina, vidljivo je tendencija smanjivanja broja nezaposlenih osoba na području općine, kao i da više od 60 % nezaposlenih osoba čine žene.

Tablica 5.

OPĆINA PUŠĆA	UKUPNO NEZAPOSLENIH	ŽENE
2000.	177	88
2001.	220	115
2002.	159	86
2003.	162	89
2004.	145	82
2005.	156	93
2006.	132	80
2007.	115	67

Izvor podataka: HZZ, prosinac 2007.



Grafikon 1: Struktura nezaposlenih prema stupnju obrazovanja

Kako je vidljivo iz grafikona 1. 40 % nezaposlenih na području Općine Pušća čine osobe sa srednjom školom do 3. godine i KV, VKV radnici. Sa završenom osnovnom školom je 26 % nezaposlenih osoba, 14 % čine nezaposlene osobe za SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina, dok 12 % čine osobe bez škole i nezavršene osnovne škole.

Iz navedenog možemo zaključiti, da je postotak visoko obrazovanih ljudi na području Općine Pušća relativno nizak.

2.4. Gospodarstvo

Promatrajući stanje gospodarskih djelatnosti na području Općine Pušća, vidljiva je dugogodišnja stagnacija ovog područja prvenstveno zbog ovisnosti velikog dijela stanovništva Općine o okolnim središtima, prije svega, Gradu Zagrebu.

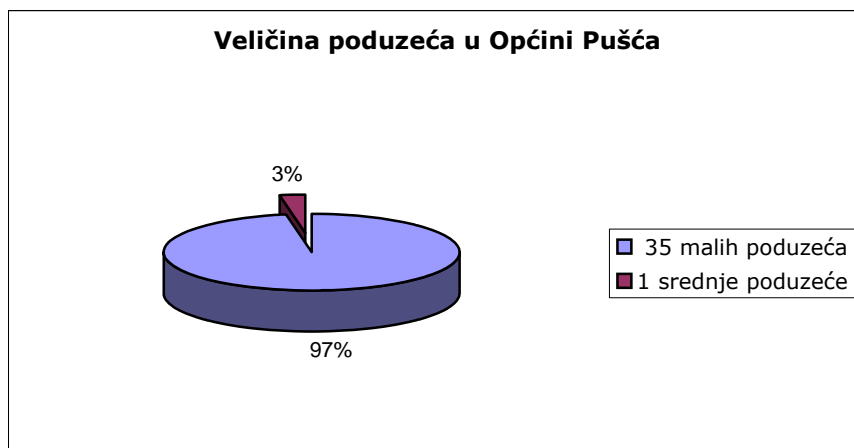
Od gospodarskih djelatnosti na području Općine najznačajniji su pogoni proizvodnje građevinskog materijala, proizvodnja biljnih preparata, te pogoni za preradu mesa. Značajan udio u gospodarskim djelatnostima imaju i manje trgovine, ugostiteljski objekti, te različiti obrti.

Tablica 6.

POSLOVNI SUBJEKTI	NAZIV DJELATNOSTI	BROJ ZAPOSLENIH
1. JE-MEH d.o.o.	Održavanje i popravak motornih vozila	4
2. BERMES d.o.o.	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	67
3. FACKELMANN d.o.o.	Ostala trgovina na malo u specijaliziranim prodavaonicama	15
4. ERGO HRVATSKA d.o.o.	Proizvodnja proizvoda od plastike za građevinarstvo	6
5. VUGEĆ d.o.o.	Uzgoj žitarica i drugih usjeva i nasada	5
6. ZADRUGA BRANITELJA EURO MONT	Vađenje ostalih ruda i kamena	3
7. GORICE d.o.o.	Ostala trgovina na veliko	9
8. BREGES d.o.o.	Elektroinstalacijski radovi	15
9. PRIMA – TEH d.o.o.	Cestovni prijevoz robe	9
10. STIL-PROM d.o.o.	Ostala trgovina na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama	6
11. S.STANIŠAK d.o.o.	Podizanje i pokrivanje krovnih konstrukcija	8
12. A.B.-DIONA d.o.o.	Trgovina na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama	2
13. EUROPOT d.o.o.	Cestovni prijevoz robe	2
14. MARSON d.o.o.	Trgovina na malo voćem i povrćem	3
15. PONI d.o.o.	Proizvodnja ostalih proizvoda od metala, osim za kućanstvo, d.n.	4
16. ELITEN d.o.o.	Ostala trgovina na veliko	3
17. ŠINKO d.o.o.	Uzgoj žitarica i drugih usjeva i nasada, d.n.	2
18. Bzik d.o.o.	Ostala trgovina na veliko	1
19. CIKA TRGOVINA d.o.o.	Trgovina na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama	2
20. AVS-SAMBOL d.o.o.	Iznajmljivanje ostalih predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo, d.n.	0
21. S.T.E.P. d.o.o.	Računovodstveni, knjigovodstveni i revizijski poslovi; porezno savjetovanje	0
22. POLJOPRIVREDNA ZADRUGA BRANITELJ PUŠĆA	Posredovanje u trgovini poljoprivrednim sirovinama, živom stokom, tekstilnim sirovinama i poluproizvodima	0
23. URUKALOVIĆ – PROMET d.o.o.	Ostala trgovina na veliko	0
24. BARMIP d.o.o.	Ostala trgovina na veliko	0
25. VIMAL V. d.o.o.	Ostala trgovina na veliko	0
26. EL-NEM d.o.o.	Popravak električnih aparata za kućanstvo	0
27. Hedera – Pušća d.o.o.	Ostala trgovina na malo u specijaliziranim prodavaonicama	0

Izvor podataka: HGK, Županijska komora Zagreb

Promatrajući tablicu 6. vidljivo je da od 27 registriranih poduzeća na području Općine Pušća tek 1 poduzeće zapošljava preko 50 zaposlenika, 2 poduzeća 15 zaposlenika, 16 poduzeća zapošljava 1-10 djelatnika, dok 8 poduzeća ne zapošljava niti jednu osobu.



Grafikon 2; Broj poduzeća po veličini na području Općine Pušća

2.4.1. Obrtništvo

Prema podacima Udruženja obrtnika Zaporešić, zaprešićki kraj okuplja cca 1.260 obrtnika, od čega 800 obrtnika dolazi s područja Grada Zaporešića.

Prema podacima Općine Pušća, na području općine registrirano je 67 obrtnika, te promatrajući njihovu strukturu razvidno je da od ukupnog broja registriranih obrtnika na području Općine, najveći broj je u djelatnosti prijevoza i veza, zatim u djelatnosti građevine, dok je najmanji broj obrtnika registriran u poljoprivrednim djelatnostima.

Tablica 7: Obrtnici s područja općine

Medvedec Ivica, Bregovljana, Selski put 3	Uzgoj žitarica i drugih usjeva i nasada d.n.
Bernardić Branka, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 108	Proizvodnja sladoleda
Pervizaj Bedri, Zaprešić, , Nazora Vladimira 7, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 104	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine, kolača
Pervizaj Petah, Zaprešić, Trg žrtava fašizma 13, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 104	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine, kolača
Sporig Zdenka, Dubrava Pušćanska, Žirovnica 2	Proizvodnja ostale vanjske odjeće, po mjeri
Zornjak Katica, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 69	Proizvodnja proizvoda od betona za građevinarstvo
Zornjak Vladimir, Gornja Pušća, Kumrovečka cesta 141	Proizvodnja proizvoda od betona za građevinarstvo
Derniković Josip, Donja Pušća, Bregovljanska cesta 4	Lijevanje ost.obojen.metal, osim unikata i sl.
Biondić Marijan, Donja Pušća, Magdalenska ulica 10/C	Proizvodnja građevinske stolarije od metala
Iveković Antun, Zaprešić, Krčelića Baltazara 10, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 6/C	Proizvodnja brava i okova
Bernardić Mario, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 4	Proizvodnja ost.proizv.od metala, osim za kuć. d.n.
Mihalinec Stjepan, Dubrava Pušćanska, Žirovnica 4	Proizvod.ost. proiz. od metala,osim za kuć.
Pšeničnjak Stjepan, Hrebine, Voćarska 38	
Tomić Franjo, Bregovljana, Selski put 6	Proizv.stroj.za rudnike, kamenolome, građevinarstvo
Filković Marijo, Hruševac Pušćanski, Zagrebačka 51 -	Ostala raznovrsna proizvodnja, d.n.
Kožina Zvonko, Bregovljana, Bregovljanska cesta 59	Ostala raznovrsna proizvodnja, d.n.
Valetić Đurđica, Dubrava Pušćanska, Dubrovačka cesta 028/C, Dubrava Pušćanska,	Reciklaža metalnih ostataka i otpadaka
Stunković Žarko, Gornja Pušća, Kumrovečka cesta 169	Rušenje građevin.objekata i zemljani radovi
Belinić Damir, Marija Magdalena, Zagrebačka ulica 32	Ost. građevinski rad uz spec. izvođenje/opremu
Stunković Zoran, Gornja Pušća, Kumrovečka cesta 169	Ost. građevinski rad uz spec. izvođenje/opremu
Ljubić Željko, Donja Pušća, Voćarska 6	Elektroinstalacijski radovi
Kosalec Ivan, Hrebine, Voćarska 18	Postav.instal. za vodu, plin, grij. Hlađ. Ventilac
Mihok Ivan, Marija Magdalena, Magdalenska 30	Vodolim Mihok
Belinić Josip, Marija Magdalena, Zagrebačka ulica 32	Ugradnja stolarije
Spetić Đorđo, Marija Magdalena, Odvojak Magdalenske ulice 10	Ugradnja stolarije
Tadić Mirko, Bregovljana, Sušinov brijeg 34	Ugradnja stolarije
Novoselec Jakševac Mirela, Sveti Križ, Brdovečka ulica 16, Donja Pušća, Kumrovečka ulica 9	Soboslikarski i staklarski radovi
Stanišak Dragutin, Gornja Pušća, Kumrovečka ulica 149	Soboslikarski i staklarski radovi
Javorić Robert, Gornja Pušća, Kumrovečka cesta 159	Održavanje i popravak motornih vozila
Ljubić Tihomir, Donja Pušća, Ravnice 13	Održavanje i popravak motornih vozila
Vugec Željko, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 8	Održavanje i popravak motornih vozila
Vrbanc Zlatko, Donja Pušća, Magdalenska ulica 10/B	Trgovina na malo voćem i povrćem
Horvat Franjo, Gornja Pušća, Kumrovečka cesta 148	Trgovina na malo mesom i mesnim proizvodima
Mihalinec Nikola, Dubrava Pušćanska, Dubrovačka cesta 19	
Mihalinec Stjepan, Dubrava Pušćanska, Dubrovačka cesta 19	
Fegeš Marina, Donja Pušća, Strmečka ulica 15, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 76	Trgovina na malo tekstilom
Bernardić Zvezdana, Hrebine, Zagrebačka 45, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 104	Trgovina na malo odjećom

Strateški program gospodarskog razvoja Općine Pušća 2007-2012

Gašpar Ljiljana, Dubrava Pušćanska, Dubrovačka cesta 15/1	Trgovina na malo odjećom
Bejta Mehedin, Gornja Pušća, Ul. Antuna Kovačića 12	Trgovina na malo na štandovima i tržnicama
Sadiku Safet, Gornja Pušća, Ul. Antuna Kovačića 12, Gornja Pušća, Ul. Ivana Gorana Kovačića 12	Trgovina na malo na štandovima i tržnicama
Studak Marica, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 104	Ostala trgovina na malo izvan prodavaonica
Cirkveni Ivica, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 95	Popravak električnih aparata za kućanstvo
Kuruc Damir, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 83	Popravak električnih aparata za kućanstvo
Vugec Renato, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 8	Restorani
Šajn Renato, Donja Pušća, Kupinska 1	Barovi
Justament Ivan, Donja Pušća, Bregovljanska cesta 3	Taksi služba
Justament Robert, Donja Pušća, Bregovljanska cesta 3	Taksi služba
Kukec Stjepan, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 6	Taksi služba
Bubalo Ivana, Dubrava Pušćanska, Gajeva 4	Cestovni prijevoz robe
Fistrić Marko, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 102	Cestovni prijevoz robe
Peruša Darko, Donja Pušća, Ravnice 2	Cestovni prijevoz robe
Pili Mario, Donja Pušća, Dubrovačka 12	Cestovni prijevoz robe
Studak Stjepan, Donja Pušća, Trešnjevačka 3	Cestovni prijevoz robe
Studak Vlado, Donja Pušća, Skolska 4	Cestovni prijevoz robe
Vugec Krešo, Donja Pušća, Voćarska 4	Cestovni prijevoz robe
Zornjak Ilija, Bregovljana, Bregovljanska cesta 105/A	Cestovni prijevoz robe
Pleša Milan, Donja Pušća, Trešnjevačka 10	Ostale poslovne djelatnosti, d.n.
Gorupec Štefanija, Marija Magdalena, Vidikovac 12	Djelatnosti medicinske prakse
Kos Bernardić Marijana, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 107	Djelatnosti medicinske prakse
Žagar Dubravka, Zagreb, Modecova 31, Donja Pušća, Kumrovečka cesta 10	Djelatnosti stomatološke prakse
Gorupec Dragutin, Marija Magdalena, Vidikovac 12	Djelatnosti socijalne skrbi sa smještajem
Sedlič Ivan, Donja Pušća, Strmečka ulica 47	Pranje, kem.čišćenje tekstila, krznenih proiz.
Golub Ljiljana, Gornja Pušća, Kumrovečka cesta 171/A	Frizerski saloni i saloni za uljepšavanje
Knežić Marina, Kraj Gornji (DU.), Mihanovića Antuna 41, Donja Pušća, Kum.cesta 101	Frizerski saloni i saloni za uljepšavanje
Milić Dragica, Donja Pušća, Zagorska 4	Frizerski saloni i saloni za uljepšavanje
Levak Božidar, Gornja Pušća, Milićgradska 20	Ostale uslužne djelatnosti, d.n.
Vugec Nevenka, Donja Pušća, Trešnjevačka 1	Ostale uslužne djelatnosti

2.4.2. Poljoprivreda

Najvažniji razvojni resursi Općine Pušća su poljoprivredno i šumsko zemljište. Površine na kojima su smještena najkvalitetnija poljoprivredna zemljišta na području Općine Pušća nalaze se na ravnom ili blago nagnutom terenu što osigurava neometano gospodarsko iskorištavanje.

Prema raspoloživim podacima Ureda za katastarsko – geodetske poslove Općina Pušća raspolaže ukupno sa 1.120 ha poljoprivrednih površina što predstavlja 61,54 % ukupne površine općine, te su sve površine u privatnom vlasništvu.

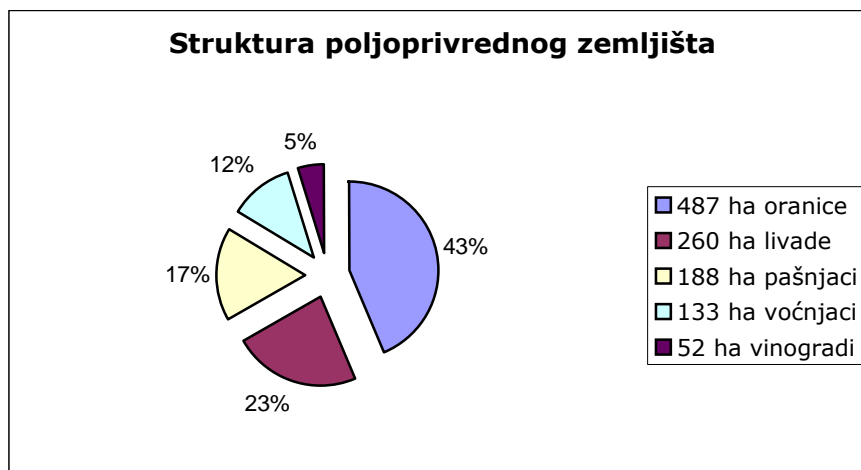
Obrađeno je ukupno 672 ha poljoprivrednih površina tj. 60 %, dok se neplodne površine prostiru na ukupno 122 ha. Nešto manje od trećine ukupne površine općine zauzimaju šume, od čega 101 ha predstavljaju šume u državnom vlasništvu. Šume na području Općine u nadležnosti su Uprave šuma Zagreb, u sastavu javnog poduzeća za gospodarenje šumama i šumskim zemljištem u RH «Hrvatske šume».

Tablica 8.

OPĆINA PUŠĆA	Ha	%
Ukupna površina	1.805	0,59
Poljoprivredne površine	1.120	0,65
Šume	563	0,53
Neplodno zemljište	122	0,43

Izvor podataka: Ured za katastarsko-geodetske poslove Zagrebačke županije,
Upravni odjel za poljoprivredu i šumarstvo

Nosioци poljoprivredne djelatnosti na području Općine su obiteljska gospodarstva. Vrlo je mali udio gospodarstava sa površinama većim od 10 ha, dok najveći dio gospodarstava raspolaže sa površinama od 1 do 5 ha. Većina obiteljskih gospodarstava je prema svojoj površini, proizvodnim kapacitetima u poljoprivrednoj proizvodnji i ostvrenim ekonomskim rezultatima vrlo mala, te uglavnom proizvode samo za potrebe svog kućanstva.



Grafikon 3; Struktura poljoprivrednog zemljišta

Promatrajući strukturu poljoprivrednog zemljišta na području Općine Pušća, vidljivo je da od ukupno 1.120 ha poljoprivrednog zemljišta, 43 % čine oranice, 23 % livade, 17 % pašnjaci, 12% voćnjaci, te 5 % vinogradi.

2.5. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura na području Općine Pušća u velikoj je mjeri izgrađena; od vodoopskrbnog sustava, prometne infrastrukture do javne rasvjete kao i telekomunikacijske mreže na cjelokupnom području općine. Najveća ulaganja potrebna su u izgradnju sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda od Zaprešića prema Pušći, dok će za ostale segmente komunalne infrastrukture Općina Pušća sukladno potrebama pristupiti eventualnoj adaptaciji i modernizaciji navedene. Na taj način će stanje u pogledu opremljenosti infrastrukturom biti znatno unaprijeđeno, kako u gospodarskom, tako i u pogledu kvalitete života svih stanovnika.

2.6. Društvena infrastruktura

Postojeće površine za smještaj društvenih i javnih sadržaja grupirane su u središtu naselja Donja Pušća. Tu su smještene župna crkva Sv. Juraja i kapela Majke Božje Vinske, te zgrada prve škole i općine. U pogledu značajnijih društvenih funkcija, Općina Pušća je u proteklom razdoblju bila oslonjena na resurse susjednih većih središta, prije svega Grada Zaprešića i Zagreba, što se danas očituje u vidljivom nedostatku pojedinih funkcija na području općine.

2.7. Zaštićena kulturna dobra

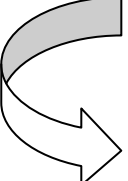
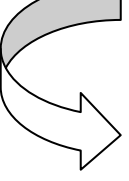

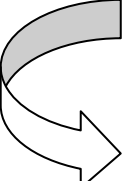
Na području Općine Pušća od povijesnih naselja dosada nije bila zaštićena niti jedna povijesna jezgra naselja. Rješenjem o preventivnoj zaštiti spomenika kulture zaštićeni su:

- Kapela Majke Božje Vinske
- Kurija Rauch
- Crkva sv. Jurja
- Kapela sv. Katarine
- Kapela sv. Marije Magdalene
- Kapela sv. Jandraša
- Zgrada Općine
- Zgrada stare Osnovne škole

Prilog 2;

ALATI KORIŠTENI U IZRADI STRATEŠKOG PROGRAMA GOSPODARSKOG RAZVOJA

SWOT ANALIZA (ANALIZA SNAGA, SLABOSTI, PRILIKA I PRIJETNJI)

<p>Strengths</p>  <p>ovdje upisujemo <u>SNAGE</u></p>	<p>Weaknesses</p>  <p>ovdje upisujemo <u>SLABOSTI</u></p>
<p>Opportunities</p>  <p>ovdje upisujemo <u>PRILIKE</u> (mogućnosti)</p>	<p>Threats</p>  <p>ovdje upisujemo <u>PRIJETNJE</u> (ograničenja)</p>

UPISUJE SE SVAKO MIŠLJENJE!

Ne procjenjujemo da li je nešto točno, slažemo li se ili ne – koristimo metodu «oluje mozgova» (brain-storm) – prikupljamo i zapisujemo SVA mišljenja. U nabranjanju snaga, slabosti, prilika i prijetnji treba biti VRLO PRECIZAN. Na primjer, ako kažemo da nam je snaga obrazovanje ili znanje, treba dodati i u čemu/iz čega.

POJAŠNENJE

SNAGE (prednosti) su ono što prepoznamo da već imamo u svojoj zajednici, predstavljaju našu komparativnu prednost u odnosu na druge zajednice, ne ovise o drugima i imamo kontrolu nad njima, možemo na njih utjecati (ovise o nama, a ne o drugima) i možemo na njima graditi naše gospodarske aktivnosti – mogu se iskoristiti i značajne su za naš gospodarski razvitak.

Naše SLABE STRANE su ono što prepoznamo u svojoj zajednici kao nedostatke, ali imamo utjecaj na njih – sami nešto možemo poduzeti kako bismo ih ublažili, umanjili ili otklonili. Vrlo ih je važno prepoznati, jer slabosti naše zajednice mogu predstavljati ograničavajuće okolnosti za naš gospodarski razvitak – usporavati ga, otežati ili čak i onemogućiti, ako se njima ne pozabavimo (ne odlučimo nešto poduzeti).

PRILIKE (mogućnosti) su ono što prepoznamo kao povoljno (poticajno) za naš gospodarski razvoj, dolazi izvana, iz bližeg i šireg okruženja (ostalih susjednih općina, regije, države, susjednih država, Europe, svijeta...), ne ovisi o nama i nemamo kontrolu nad njima niti poseban utjecaj na njih, ali se odražavaju na nas (utječu na naš život).

Isto se odnosi na i na PRIJETNJE. Međutim, kada razmišljamo o prijetnjama iz okruženja, onda imamo na umu ono što može predstavljati ograničavajuće uvjete za naš gospodarski razvoj – usporavati ga, otežati ili čak i onemogućiti.

POJAŠNENJA ALATA ZA ODREĐIVANJE PRIORITETA I KRITIČNIH STRATEŠKIH PITANJA

Određivanje prioriteta započinje identificiranjem strateških pitanja, tj. pitanja koja su:

1. važna za postizanje željene buduće vizije Općine i
2. pokazala su se važnima u SWOT analizi

Objašnjenje postupka utvrđivanja prioriteta

Prioritetne snage, slabosti, mogućnosti (prilike) i prijetnje (ograničenja) upisuju se na predviđena mjesta u korelacijskoj tabeli. Zatim se procjenjuje važnost međusobne relacije svih elemenata (svaki element stavlja se u relaciju sa svakim) ocjenom 1 – 3 (1 je najniža ocjena koja govori o maloj ili gotovo nikakvoj važnosti relacije, a 3 je najviša ocjena koja govori o velikoj važnosti i međupovezanosti elementa SWOT rešetke).

Molimo ispunite rešetku (vrednujte važnost relacija) i upišite utvrđena kritična pitanja! (Konačne ocjene važnosti donose se konsenzusom.)

	Prilike			Prijetnje		
Snage						
Slabosti						

Strateško pitanje traži načine da se gradi na **jakim stranama, utječe na slabe strane, brani od prijetnje i iskoriste prilike** (mogućnosti) kako bi se vizija mogla ostvariti.

	PRILIKE 1. xxx 2. xxxx 3. xxxxx	PRIJETNJE 1. xxx 2. xxxx 3. xxxxx
SNAGE 1. xxx 2. xxxx 3. xxxxx	INVESTIRANJE jasno uparivanje/usklađivanje snaga i prilika vodi komparativnim prednostima	OBRANA područja prijetnji u kombinaciji sa snagama indiciraju potrebu za mobilizacijom resursa (vlastitih ili sa ostalima)
SLABOSTI 1. xxx 2. xxxx 3. xxxxx	ODLUKE prilike uparene sa slabostima zahtijevaju donošenje odluke: investirati ili ne, suradivati i ulaziti u partnerstva i s kim...	KONTROLA ŠTETE prijetnje uparene sa slabostima ukazuje na potrebu kontrole štete

Izvor: «Comparative Advantage to Damage Control: Clarifying Strategic Issues Using SWOT Analysis», Kevin P. Kearns (prilagodila M. Allison, J. Kaye, Support Center for Nonprofit Management)

Zašto ovaj postupak?

- pomaže u stimulaciji kreativnog promišljanja i razvijanju kratkoročnih i dugoročnih odgovora na okruženje
- identificira ključna pitanja
- daje smjernice kako bi resursi trebali biti alocirani
- pomaže u izboru kriterija koji će odrediti prioritetne programe/intervencije, te koje će proizvode/usluge trebati nuditi

Kako utvrditi kritična strateška pitanja?

Strateško pitanje izraženo je u obliku upitne rečenice s mogućnošću više od jednog odgovora. Na primjer, "Kako možemo podržati i poticati rast malih i srednjih poduzeća?" (Imamo mogućnost dati različite i mnogobrojne odgovore - kao npr. osnovati inkubator, osigurati kreditne linije, dati podršku u upravljanju ili osigurati tehničku pomoć – te se odlučiti za neke od njih. Te se čini kasnije tijekom procesa strateškog planiranja, kada promišljamo o intervencijama.)

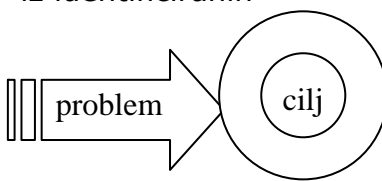
Radna skupina treba prepoznati strateška pitanja. Ona su polazna točka za donošenje odluke **koja su pitanja kritična** strateška pitanja koja će postati središte Strateškog programa gospodarskog razvoja.

PRISTUP LOGIČKOG OKVIRA (LOG-FRAME)

Logički okvir (log-frame) je glavno pomagalo (alat) za dizajniranje projekta i njegovo upravljanje tijekom projektnog ciklusa u fazama identifikacije i formulacije; mora biti podržan ostalim alatima za političku, ekonomsku, socijalnu, tehničku analizu i analizu okoliša. Pristup je podijeljen u dvije faze:

- Analiza -> analizira se postojeća situacija kako bi se razvila vizija «buduće željene situacije» i izabrala strategija koja će omogućiti njenu realizaciju

- Planiranje -> razvija se projektna ideja, razrađuju se operativni detalji

Analiza	Planiranje¹
<p>PROBLEMA</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ identificiranje dionika, njihovih ključnih problema, prepreka i mogućnosti – «<i>problem tree</i>²» ✗ određivanje uzroka i posljedica (veza među njima) 	<p>LOGFRAME</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ definiranje strukture projekta ✗ testiranje interne logike³ ✗ formuliranje ciljeva koji se mogu mjeriti ✗ definiranje sredstava i troškova (generalno)
<p>CILJEVA</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ razvoj ciljeva⁴ iz identificiranih problema <div style="text-align: center;">  <p>The diagram consists of a rectangular box on the left with the word 'problem' written inside. An arrow points from the right side of this box to a circular shape on the right. Inside the circle is the word 'cilj' (goal). The circle has a double-line border, while the box has a single-line border.</p> </div>	<p>RASPORED AKTIVNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ određivanje redoslijeda i (među)ovisnosti aktivnosti ✗ procjena trajanja aktivnosti ✗ postavljanje rokova ✗ raspodjela (dodjela) odgovornosti
<p>STRATEGIJE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ identificiranje različitih strategija za postizanje ciljeva i izbor ✗ utvrđivanje općeg cilja/općih ciljeva i svrhe projekta (koji će ciljevi biti navedeni U projektu, a koji će ostati IZVAN projekta, te definiranje općeg cilja i svrhe projekta) ✗ razmatranje/ispitivanje izvedivosti različitih intervencija (u ispitivanju logike projekta) 	<p>RASPOREĐIVANJE RESURSA</p> <ul style="list-style-type: none"> ✗ iz rasporeda aktivnosti ✗ definiranje (razvoj) ULAZA u projekt i definiranje proračuna

ELEMENTARNA LOG FRAME MATRICA

¹ Glavni izlaz logframe pristupa je *logframe matrica* («*logframe matrix*»); definira zadatke/poslove koje treba obaviti, potrebne resurse i odgovornost menadžmenta, kao i pokazatelje provedbe (*objectively verifiable indicators*) i izvore njihove verifikacije (*sources of verification*) koji pokazuju kako će provođenje projekta biti nadgledano (*monitorirano*) i procjenjivano (*evaluirano*), te pretpostavke (*assumptions*) ili moguće probleme *na koje provoditelj projekta nema utjecaja*

² Problemsko stablo; problemi hijerarhijski postavljeni po prioritetima – tako dolazimo do središnjeg problema projekta ili intervencije (akcije) => predstavlja sveobuhvatnu sliku *postojeće negativne situacije*; uobičajene teškoće u identifikaciji i analizi problema su neadekvatno određivanje problema (*što je problem?!?*) i «odsustvo mogućeg/ih rješenja» (*izjava o problemu koja ne opisuje postojeću negativnu situaciju, nego nepostojanje željene situacije; npr. «nedostatak obučenog osoblja»*)

³ dobro napravljena logframe matrica pokazuje logične veze između aktivnosti, rezultata, svrhe i ciljeva

⁴ «*Needs driven objectives*»

Logika intervencije (Intervention Logic)	Pokazatelji (Objectively Verified Indicators)	Izvor dokaza (Source of Verification)	Pretpostavke: vanjski faktori na koje nemamo utjecaja (Assumptions ⁵)
Opći - generalni cilj (Overall Objective)	xxx	Xxx	NISTA NE UPISUJEMO
Svrha projekta (Project Purpose)	xxx	Xxx	- pretpostavka(e)
Rezultati (Results)	xxx x kvaliteta (priroda indikatora: pad ili rast...) x ciljna grupa x mjesto – gdje? x kvantitet – koliko? x vrijeme – kada?	Xxx x izvor informacija x način prikupljanja informacija x format u kojem će informacija biti dostupna (statistike, upitnici, ankete, izvještaj i sl.) x tko će pribaviti informaciju x koliko često/redovito (mjesečno, kvartal-no i sl.)	- pretpostavka(e)
Aktivnosti (Activities)	Sredstva (Means) x ljudski x materijalni i x financijski resursi potrebni za provođenje planiranih aktivnosti i upravljanje projektom	Trošak (Cost) Ukupan proračun, izvori financiranja x (uz ostalo, posebno obratiti pažnju na troškove prikupljanja podataka!)	- pretpostavka(e)
		Preduvjeti	(osigurani prije početka provođenja projekta) (Pre-condition)

⁵ Definišu sisteme okruženja i pitanja održivosti (kritični faktori za održivost: podrška politike/partnera, odgovarajuća tehnologija, institucionalni kapaciteti i menadžment, ekonomski i financijski faktori, socio-kulturalni faktori, pitanja spolova, zaštita okoliša). Prikazuju čimbenike koje projekt ne može kontrolirati, a treba ih monitorirati. Određujemo njihovu VAŽNOST (je li pretpostavka važna? – DA: uvrštavamo u logframe ili NE: ne uvrštavamo u logframe); ako je odgovor DA) razmatramo mogućnost da se ostvare: A) skoro sigurno: NE UKLJUČUJEMO tu pretpostavku u logframe; B) vjerojatno/moguće: UKLJUČUJEMO u logframe; C) malo vjerojatno – upitamo se je li moguće REDIZAJNIRATI projekt; ako ga je moguće redizajnirati: dodaju se aktivnosti ili čak mijenja svrha projekta, ukoliko je to potrebno.

Prvi stupac log-frame matrice se zove «interventna logika». Ona određuje temeljnu strategiju sadržanu u projektu:

- **Aktivnosti** i sredstva (fizička i ne-fizička) koja će se koristiti (2. stupac, 4. red)
- Provodeći te aktivnosti postići će se **rezultati**
- Rezultati zajednički vode do ostvarenja **svrhe**
- Svrha projekta omogućuje ostvarenje **općih** (generalnih) **ciljeva**

Obično se rezultati, svrha i opći ciljevi nazivaju «specifični ciljevi». Možemo govoriti o četiri stupnja tih specifičnih ciljeva:

Opći (generalni) **ciljevi** projekta/programa objašnjavaju zašto su važni za društvo, u smislu dugoročne dobiti za konačne korisnike te šire dobiti za druge skupine. Oni, osim toga, pokazuju kako se program uklopio u regionalnu/sektorsku politiku vlade/organizacija i politiku donatora (npr. Europska komisija), te kako se uklopio u njezine specifične ciljeve suradnje. Opći ciljevi se ne mogu dostići samo projektom (on će samo dati doprinos za postizanje općih ciljeva), već je potreban i doprinos kroz druge projekte i programe.

Svrha projekta je cilj ostvariv kroz primjenu i provođenje projekta i može se dogoditi da nadživi sam projekt. Svrha treba biti ono što je srž problema te ju treba definirati u okvirima održive koristi za ciljanu skupinu. Ona također treba naglasiti pravednu i nepristranu korist i za muškarce i za žene unutar ciljane skupine. Za svaki projekt je potrebna samo jedna svrha projekta. Ako bismo imali više od jedne, to implicira kompleksan projekt s mogućim problemima u menadžmentu. Više projektnih svrha, osim toga, može ukazivati na nejasne i konfliktne ciljeve. Jasnoća i precizno slaganje u tome što će definirati uspjeh projekta je presudni korak u osmišljavanju projekta.

Rezultati su «proizvodi» poduzetih aktivnosti, koji postižu svrhu projekta, početak uživanja one održive koristi od strane ciljane skupine.

Aktivnosti su akcije (i sredstva) koje ćemo poduzeti (sredstva koja ćemo pribaviti) kako bi proizveli rezultat. One sažimaju sve što će se poduzeti u projektu.

Drugi stupac: OBJEKTIVNO DOKAZIVI POKAZATELJI

Oni su operativni opis:

- općih ciljeva,
- svrhe projekta i
- rezultata

Objektivno dokazivi pokazatelji opisuju specifične ciljeve u smislu: kvantiteta, kvaliteta, ciljana skupina/e, vrijeme, mjesto⁶.

Fizička i druga sredstva (ulaz) koja se koriste za izvršavanje planiranih aktivnosti smještena su u najdonji red drugog stupca, odnosno u matrici nema pokazatelja za aktivnosti. U tu rubriku treba staviti grubi proračun potrebnih resursa. Aktivnosti su povezane s različitim rezultatima. Pokazatelji za aktivnosti su obično objašnjeni tijekom pripreme rasporeda aktivnosti, u kojemu su aktivnosti detaljnije pojašnjene.

Treći stupac: IZVORI DOKAZA

Izvori dokaza pokazuju gdje i u kojem obliku se može naći informacija o uspjehu općih ciljeva, svrhe projekta i rezultata (objašnjena od strane objektivno provjerenog pokazatelja). Troškovnik i izvori financiranja (EC, Vlada, i dr.) trebaju stajati u najdonjem redu trećega stupca.

Četvrti stupac: PRETPOSTAVKE

S vremenom, u fazi analiziranja, bit će jasno vidljivo kako sam projekt ne može postići sve specifične ciljeve identificirane u problemskom stablu. Kad se jednom odabere strategija, ciljevi koje nismo uključili u interventnu logiku te drugi vanjski čimbenici će izostati. To će se odraziti na provođenje projekta i dugoročnu održivost, ali će biti izvan njihove kontrole. Spomenute pretpostavke (uvjeti) se moraju «posložiti» da bi projekt uspio, te su navedeni kao preduvjeti u četvrtom stupcu matrice. Naime, preduvjeti su odgovor na pitanje: «Na koje vanjske čimbenike projekt nema utjecaja, a mogli bi utjecati na njegovo provođenje i dugoročnu održivost?».

Vertikalna logika u matrici, npr. odnos između 1. i 4. stupca, funkcionira na sljedeći način:

1. Kada su stvoreni preduvjeti, aktivnosti mogu početi
2. Kada su aktivnosti u tijeku i pretpostavke na razini aktivnosti se ostvare, postići će se rezultati
3. Kada su ti rezultati i pretpostavke na razini rezultata ostvareni, projekt će ostvariti svoju svrhu
4. Kada su svrha i pretpostavke na razini svrhe ostvareni, to će pridonijeti postizanju općih ciljeva projekta.

⁶ Opaska: Prisjetimo se akronima SMART (**S**pecific - određen, **M**easurable - mjerljiv, **A**ttainable - ostvariv, **R**elevant - važan, **T**ime-framed - vremenski određen)

Konačna provjera kvalitete log-frame matrice

Jednom kad su određena sredstva i troškovi, logframe matrica je gotova.

Treba ju još jednom pregledati i provjeriti:

1. je li okomiti logički slijed potpun i točan;
2. jesu li pokazatelji i izvori dokaza dostupni i pouzdani;
3. jesu li preduvjeti realni;
4. jesu li pretpostavke realne i potpune;
5. je li rizik prihvatljiv;
6. je li vjerojatnost za uspjeh dovoljno velika;
7. jesu li pitanja kvalitete uzeta u obzir i jesu li, gdje je to primjenjivo, prevedena u aktivnosti, rezultate ili pretpostavke;
8. opravdava li korist troškove;
9. jesu li potrebne dodatne analize

Ovu provjeru treba provesti na kraju radionice planiranja tijekom formulacije, ali ju isto tako mogu, neovisno, provesti osobe koje nisu sastavljale logički okvir, posebice donatori.

UPOTREBA LOGFRAME MATRICE ZA RAZVOJ RASPOREDA AKTIVNOSTI I RESURSA

Logframe matrica projekta često dosta opširno opisuje koje aktivnosti će se provoditi. Nakon što je sastavljena logframe matrica, obično tijekom formulacijske faze, može se prijeći na daljnje planiranje i dodavanje operacijskih detalja čitavom planu.

Raspored aktivnosti je metoda predstavljanja aktivnosti projekta, ona identificira njihov logičan slijed kao i bilo kakvu ovisnost koja među njima postoji, a i osigurava temelj za alociranje odgovornosti menadžmenta za ispunjavanje svake pojedine aktivnosti. Nakon što je raspored aktivnosti pripremljen može se započeti s daljnjom specifikacijom sredstava i rasporedom troškova. I raspored aktivnosti i raspored resursa bi trebali biti sastavljeni tijekom analize izvedivosti. Detaljna informacija o implikacijama tekućih troškova projekta može dovesti do preformulacije opsega i ambicije projekta. Tijekom prvih mjeseci provođenja projekta (početna faza), cjelokupni raspored aktivnosti (ponekad se naziva i "raspored provedbe") se nadopunjuje, a pripremaju se detaljni rasporedi aktivnosti i resursa.

Priprema rasporeda aktivnosti

Sve informacije u rasporedu aktivnosti se mogu sažeti u grafički prikaz koji se naziva Ganttova tablica. Prikaz se može prilagoditi tako da odgovara očekivanom trajanju projekta. Cjelokupni raspored aktivnosti može prikazivati aktivnosti samo kvartalno ili mjesečno, dok pojedinačni kvartalni radni plan može koristiti tjedni prikaz.

Priprema rasporeda resursa

Procjene troškova se moraju temeljiti na pažljivom i detaljnom proračunu. One će imati značajan utjecaj na odluke prilikom procjene projekta, a nakon toga i na proces provedbe, ako projekt dobije zeleno svjetlo. Listu aktivnosti ponovo treba uvrstiti u tablicu, ovaj puta uz raspored troškova. Nakon toga treba provjeriti jesu li osigurana sva potrebna sredstva za svaku pojedinu aktivnost. Ova lista može, i treba biti, vrlo detaljna.

Nakon toga, treba navesti sva potrebna sredstva za provođenje svake pojedine aktivnosti. Vjerojatno će biti potrebno zbrojiti iznos troškova. Projektni proračun treba prikazivati raspored troškova po različitim izvorima financiranja, na način da je svakom donatoru jasan njegov doprinos.

Jednom kad se izračuna ukupan iznos troškova, važno je zapamtiti da će provoditelj morati pokrivati i neke tekuće troškove npr. održavanje, struja, voda. Ti tekući troškovi (*recurrent costs*) se mogu pokriti (u potpunosti ili djelomično) kroz povećane prihode koji se prikupljaju za projektne aktivnosti. Bilo da je to slučaj ili ne, važno je jasno izraziti iznos tih troškova kako bi se i za ubuduće mogao odrediti njihov udio u proračunu.

AKRONIM «SMART» (definiranje ciljeva i pokazatelja)

Specific - određen

Measurable - mjerljiv

Achiavable (Attainable) – ostvariv (dosežan)

Relevant (Realistic) - važan (realan)

Time-framed (Time-bounded) – vremenski određen, u određenom vremenu, do određenog vremena

PLAN INTERVENCIJA - Ganttova tabela

Ključni elementi:

- Što ćemo činiti
- Vrijeme – vremenski okvir
- Odgovornost – dodjela odgovornosti
- Resursi: ljudski, materijalni, financijski

Intervencija	Vrijeme provedbe					Nositelj odgovornosti (ime/funkcija)	Resursi	
	1	2	3	...	n		+	-
1. xxx								
1.1.								
1.2.								
...								
5. yyy								
5.1.								
.....								

ANALIZA DIONIKA

DIONIK	MOĆ: V, S, N	Utjecaj: +, -, 0	NAŠA OČEKIVANJA	OČEKUJE OD NAS	INTERVENCIJA (koje ćemo korake poduzeti)
1.					
2.					
n...					

Članovi Radne skupine promišljali su o mogućim dionicima i napravili nekoliko oglednih primjera za vježbu (Županija, Ministarstvo...). Zadatak radne skupine bio je procijeniti moć i utjecaj dionika (u odnosu na sebe i ostvarenje određenih strateških ciljeva), usporediti svoja i njihova očekivanja, te definirati intervencije koje je potrebno poduzeti za poboljšanje, uspostavu i/ili održavanje konstruktivnih i zadovoljavajućih odnosa sa najvažnijim dionicima (dionicima koji mogu znatno doprinijeti uspjehu ili neuspjehu naših intervencija).

KRUG PNP: Planiraj, Napravi, Provjeri, Djeluj (PDCA – Plan, Do, Check, Act)

